

Енн із Зелених Дахів
Люси Мод Монтгомери

Шкільна бібліотека української та світової літератури
Канадська письменниця Люсі Мод Монтгомері (1874–1942) дебютувала в літературі, розповівши напрочуд просту історію. Вона починається з того, що немолоді й самотні Метью та Мерил Катберти вирішили взяти з притулку хлопчика, щоб він допомагав їм по господарству. Однак сталося так, що на фермі опинилася рудоволоса, всипана веснянками дівчинка Енн Ширлі. Знадобився час, щоб жителі Ейвонлі, що на острові Принца Едварда, відкрили їй серця. Зате читачі полюбили героїню Зелених Дахів одразу й назавжди. Книжка принесла авторці-початківцю нечувану славу й надихнула до написання ще семи. Всі вони вийшли у видавництві «Фоліо».

Люси Мод Монтгомери

Енн із Зелених Дахів

© В. Носенок, переклад українською, 2020

© Т. Калюжна, художнє оформлення, 2020

© Видавництво «Фоліо», марка серії, 2010

І. Сюрприз для пані Рейчел Лінд

Будинок пані Рейчел Лінд стояв поблизу широкої дороги, що вела до Ейвонлі, а згодом пірнала в невелику долину, облямовану з обох боків заростями вільхи й папоротей. Там її перетинав струмок, що мав початок далеко в лісах, які оточували старий двір Катбертів.

Спочатку він свавільно стрибав каскадами й розливався невеличкими ставочками-калюжами, та коли добирався до Долини Лінд, стишувався до легкого дзюркотіння. Річ у тім, що навіть струмок не наважувався протікати повз будинок пані Рейчел Лінд без належної тактовності. Він, ймовірно, розумів, що пані Рейчел, сидячи біля вікна, карбує в пам'яті кожен деталь, будь-які переміщення включно зі струмком і невгамовними дітьми. Ба більше:

якщо вона помітить що-небудь дивне або недоречне, то не заспокоїться, поки не дізнається, з якого дива коїться таке неподобство.

Багато жителів Ейвонлі та інших населених пунктів, що поблизу цього маленького містечка, полюбують сунути носа в чужий город, геть-чисто занехавши власний. Та це не про пані Рейчел Лінд, яка хоч і переймається справами ближніх, проте й про свої добре дбає. Вона вправна господиня – будинок охайний хоч каші кинь. А майстриня яка! Та ще й залюбки передає своє вміння іншим – коли зорганізувала гурток рукоділля від, дівчаток відбою не було. Не обходяться без неї й заняття недільної школи, а робота благодійної організації при місцевій церкві та товариства підтримки місіонерів то й взагалі на ній тримається.

Та попри, здавалося б, неймовірну зайнятість у Рейчел Лінд цілком вистачало часу, щоб, зручно влаштувавшись біля вікна на кухні, довгими годинами плести товсті бавовняні ковдри й заразом спостерігати за дорогою, яка спочатку повертала в долину, а потім вилася вгору крутим пагорбом. Ковдр уже шістнадцять – із шанобливим трепетом у голосі повідомляли одна одній ейвонлівські господині.

Слід зазначити, що містечко розкинулося на маленькому півострові трикутної форми, оточеному з двох боків водою, який упирався в затоку Святого Лаврентія. Тож всякий, хто прямував до Ейвонлі або виїжджав з нього, не міг оминати ні цієї дороги, ні пильного погляду пані Рейчел.

Одного погожого червневого ранку вона так само сиділа за плетивом на своєму звичному місці. Тепле, яскраве сонце заглядало у вікно. Сад на схилі пагорба за будинком уже вбрався в чудову весільну сукню, щедро оздоблену блідо-рожевими суцвіттями, над якими дзижчали міріади бджіл. Томас Лінд – скромний трудяга, якого всі в Ейвонлі називали не інакше як «чоловік пані Рейчел Лінд», – сіяв пізню ріпу за хлівом. Те саме мав робити й Метью Катберт на полі біля струмка, що протікав неподалік його садиби Зелені Дахи.

Пані Рейчел знала це напевно, бо чула їхню розмову з Пітером Морисоном у магазині Вільяма Влера в Кармоді. Звісно, про ріпу запитав Пітер, бо Метью Катберт не з тих, хто раптом почне патякати про свої плани.

І ось він, Метью Катберт, о пів на четверту, в будній день, не поспішаючи, прямує дорогою через долину. Ой лишенько: та на ньому найкращий костюм і біла сорочка! Так він вибирається тільки тоді, коли виїжджає з Ейвонлі. До того ж у кабіолет, яким користується зрідка, запряжено гніду кобилу. Отже, шлях дальній. Куди? Навіщо?!

Якби це був якийсь інший чоловік в Ейвонлі, пані Рейчел знадобилася б хвилинка на роздуми, щоб дати відповідь на обидва ці запитання. Але Метью так рідко виїжджав з дому, що тільки щось дуже нагальне й незвичайне могло змусити його залишити ферму. Він був напрочуд боязкою людиною, й розмовляти з незнайомцями було для нього важким випробуванням. Тож тільки зрідка ейвонлівці бачили Метью і в білій сорочці, і в кабіолеті. Уся принадність безтурботного вечора для пані Рейчел пропала, адже вона так і не дійшла якогось висновку.

– Доведеться йти до Зелених Дахів і все з'ясувати в Мерил, – врешті-решт вирішила жінка. – Як таке могло статися, адже він ніколи не їздить до міста в цю пору року та ніколи не їздить у гості. Якби йому забракло насіння ріпи, то він не став би так виряджатися й сідати в кабіолет. Також навряд, щоб він прямував за лікарем, бо їхав надто повільно. Однак, поза сумнівом, щось сталося від учорашнього вечора. І це «щось» змусило його виїхати з дому. Ну й запитаннячко, треба визнати! Я не заспокоюся, поки не дізнаюся, що змусило Метью Катберта виїхати сьогодні з Ейвонлі!

Тож одразу після чаю пані Рейчел попрямувала до Зелених Дахів. Від Долини Лінд до просторого будинку посеред саду, де жили Катберти, було всього чверть милі великою дорогою, але значно довшою була стежка, що вела до ганку. Боязкий і мовчазний батько Метью, в якого і вдався син, поставив дім якомога далі від сусідів – на віддаленому краю розчищеної ділянки, яка підступала до самісінького лісу. Тож Зелені Дахи були ледь видимі з дороги, вздовж якої дружно розташувалися всі садиби Ейвонлі. Пані Рейчел ніяк не могла примиритися з таким вибором Катбертів.

– Це так, просто дах над головою, скажу я вам, – розмірковувала вона вголос, крокуючи порослою травою й обсаженою кущами шипшини стежкою. – Тож чого дивуватися, що Метью та Мерил не такі як всі, адже живуть відлюдьками. Звичайно, якщо дерева вважати товариством, то їх тут, слава Богу, вистачає. Але все-таки, гадаю, краще дивитися на людей. Хоч на-правду вони, здається, всім задоволені. Чи просто звикли до такого життя? Власне, до всього звикаєш, як сказав ірландець, засуджений до повішання.

З цими словами пані Рейчел ступила зі стежки на старанно підметений задній двір Зелених Дахів, з одного боку якого височіли старі верби, а з другого – рівні пірамідальні тополі. Проте ані найменшої палички чи камінчика на подвір'ї не було видно – від пані Рейчел таке не приховати. У глибині душі вона була впевнена, що Мерил Катберт прибирає тут так само часто й ретельно, як і в будинку. Можна було б обідати прямо на землі, не побоюючись проковтнути навіть грудочку бруду.

Пані Рейчел енергійно затарабанила у двері й одразу почула у відповідь: «Увійдіть!» Кухня в Зелених Дахах була просторою й затишною... або радше була б затишною, якби не зразкова, ба більше: сліпуча чистота. Цим вона нагадувала вітальню, в якій ніхто ніколи не буває.

Вікна в кухні дивилися на схід і на захід. Із західного, що виходило на задній двір, лилося м'яке червнєве сонце. Східне ж ледь показувало вишневе білопіння саду й стрункі берізки, що злегка погойдувалися біля струмка, бо його поволі мережив кучерявий плющ. Саме тут зазвичай сиділа Мерил Катберт, якщо вирішувала відпочити, недовірливо поглядаючи на сонце. Світило видавалося їй занадто веселим і легковажним для світу, який належало сприймати з усією серйозністю. Тут сиділа вона й зараз – з плетивом у руках. Стіл позаду неї був накритий до вечері.

Пані Рейчел ще не встигла як слід причинити двері, а вже помітила всі наїдки на ньому. Та насамперед їй впали в око три тарілки, наче Мерил чекала, що хтось приїде до чаю разом із

Метью. Проте посуд був звичайний, не святковий, у креман-ці – тільки яблучне повидло, а на блюді – один вид печива, тож очікуваний гість навряд

чи був дуже важливою персоною. Тоді що означали біла сорочка та гніда кобила? Пані Рейчел зовсім розгубилася, не маючи сил розгадати дивовижну таємницю, яка так несподівано огорнула зазвичай тихі й позбавлені таємничості Зелені Дахи.

– Добрий вечір, Рейчел, – сказала Мерил жваво. – Чудова погода, правда? Сідай, будь ласка. Як там всі ваші поживають?

Щось таке, що за браком іншого визначення можна назвати дружбою, завжди існувало між Мерил Катберт і пані Рейчел, всупереч – або, можливо, саме завдяки – несхожості їхніх натур.

Мерил була високою аж надто худорлявою жінкою – її стан, здавалося, складався з одних кутів, без жодних заокруглень. У темному волоссі, скрученому в маленький вузол на потилиці, що тримався купи завдяки двом металевим шпилькам, виднілося кілька сивих пасом. Вона справляла враження жінки, яка за будь-який обставин не поступилася б чистим сумлінням. Власне, такою вона й була. Хоч інколи на її обличчі з'являвся вираз, який недвозначно натякав на вроджене почуття гумору.

– У нас усі здорові, – сказала пані Рейчел. – Натомість мене стривожило, чи, бува, у вас хтось не захворів, коли побачила Метью в кабриолеті. Одразу подумалося, чи не поїхав він за лікарем.

Губи Мерил ледь здригнулися в усмішці: вона знала, що випробування білою сорочкою Метью, кабриолетом і гнідою кобилою буде непосильним для сусідки, тож цей візит не став для неї несподіваним.

– О ні, я цілком здорова, хоч учора в мене дуже боліла голова, – сказала вона. – Метью поїхав на станцію в Брайт Ривер. Ми беремо на виховання хлопчика із сиротинця в Новій Шотландії. Він приїжджає сьогодні вечірнім поїздом.

Якби Мерил сказала, що Метью поїхав на станцію, щоб забрати кенгуру, надісланого з Австралії, це приголомшило б пані Рейчел значно менше. А тут вона оніміла на цілих п'ять секунд, підозріло дивлячись на Мерил, чи, бува, не захотіла та пожартувати над нею. Пані Рейчел була готова припустити навіть таке.

– Ти це серйозно, Мерил? – запитала вона, коли мова повернулася до неї.

– Так, звичайно, – спокійно відповіла жінка, ніби брати хлопчиків з притулку в Новій Шотландії було щось на кшталт весняних робіт на будь-якій порядній фермі в Ейвонлі, а не нечуваним досі нововведенням.

Пані Рейчел відчула, що зовсім втратила душевну рівновагу. Думки її складалися з одних вигуків. Хлопчик! Мерил і Метью Катберти беруть на виховання хлопчика! З сирітського притулку! Та це ж кінець світу! Після такого її вже ніщо не здивує! Ніщо!

– Та як вам таке могло спасти на думку? – запитала вона, а радше висловила несхвалення, що це рішення не погодили з нею.

– О, ми думали про це досить довго, точніше, всю зиму, – здалеку почала Мерил. – Пані Александер Спенсер була в нас перед Різдом і сказала, що навесні збирається взяти на виховання маленьку дівчинку з притулку в Хоуптоні. Там, у Хоуп-тоні, живе її кузина. Пані Спенсер відвідувала її й дізналася все про цей притулок. Тож відтоді ми з Метью весь час поверталися до цієї теми в розмовах. Нарешті вирішили, що візьмемо хлопчика.

Ти знаєш, Рейчел, Метью вже за шістдесят. Він не такий бадьорий, як раніше, інколи скаржиться на біль у серці. І не мені тобі розказувати, як важко зараз найняти кого-небудь, щоб допомагав на фермі. Тут немає нікого, крім цих дурних французьких підлітків. Тільки якогось із них приставиш до справи й чогось навчиш, як він тікає на завод, де консервують омарів, або в Сполучені Штати. Спочатку Метью пропонував взяти хлопчика з Англії. Але я твердо сказала «ні». «Може, вони й непогані, я нічого проти них не маю. Проте не хочу мати справу з лондонськими вуличними хлопчиськами. Нехай він буде хоча б тутешній. Звичайно, ризик буде, кого б ми не взяли. Проте спатиму я спокійніше, якщо ми візьмемо канадську дитину».

Тож кінець кінцем ми вирішили просити пані Спенсер привезти для нас хлопчика, коли вона їхатиме за дівчинкою. А минулого тижня дізналися, що вона незабаром вирушить, і через родину Роберта Спенсера в Кармоді передали їй, що це має бути кмітливий симпатичний хлопчик років десяти-одинадцяти. Це справді найкращий вік – дитина вже досить доросла, щоб допомагати по господарству, й одночасно її ще можна правильно виховати. У нас він житиме, як у Бога за пазухою та ще й здобуде освіту. Сьогодні листоноша приніс телеграму від пані Александер Спенсер, у якій сказано, що вони приїдуть поїздом о п'ятій тридцять. Метью поїхав на станцію в Брайт Ривер зустріти хлопчика, а пані Спенсер, звісно, поїде далі до Вайт Сендс.

Пані Рейчел пишалася тим, що завжди висловлювала свою думку без будь-яких застережень. До цього вона й приступила тепер, вже визначивши своє ставлення до цієї приголомшливої новини.

– Ну, Мерил, я прямо тобі викладу, що думаю. Ви вчинили жакливу дурість! Це ризик, скажу я вам. Ви не розумієте, що робите! Берете чужу дитину, не знаючи нічого ні про її характер, ні про її батьків, ні про те, ким ця дитина може вирости. Ось, тільки минулого тижня я читала в газеті, як один фермер з дружиною з наших же місць взяли хлопчика із сирітського притулку, а він взяв та й підпалив вночі їхній будинок – навмисне, Мерил, і вони мало не згоріли живцем. Знаю ще один випадок, коли усиновлений хлопчик висмоктував сирі яйця, а названі батьки не могли відучити його від цього. Якби ви запитали моєї поради в цій справі – чого ви не зробили, Мерил, я сказала б: заради всього святого, викиньте це з голови! Ось так!

Це запізнiле застереження, здавалося, не образило й не стривожило Мерил, спиці так і літали в її руках.

– Не сперечаюся, бо в тому, що ти кажеш, Рейчел, багато правди. У мене теж є сумніви. Але Метью так захопився цією ідеєю... Я зрозуміла це, тому й поступилася. Він так рідко чогось хоче, що мій обов'язок – поступитися. А що стосується ризику, то він є майже у всякій справі. Якщо вже на те пішло, то і з рідних дітей невідомо що виросте. А Нова Шотландія – це зовсім близько від нашого острова. Інша справа, якби ми брали дитину з

Англії або Сполучених Штатів. Канадська дитина не може дуже сильно відрізнятись від нас.

– Ну, сподіваюся, все буде добре, – сказала пані Рейчел тоном, який свідчив, що вона сильно в цьому сумнівається. – Тільки не кажи потім, що я тебе не попереджала, якщо він спалить Зелені Дахи або насипле стрихніну в колодязь. Я чула, таке трапилося в Нью-Брансвіку, де прийомна дитина зробила це, а вся сім'я помирала в страшних муках. Тільки тоді це була дівчинка.

– Ми беремо не дівчинку, – сказала Мерил, ніби отруєння колодязів було чисто жіночою спеціалізацією й не слід було очікувати такого від хлопчика. – Мені б ніколи не спало на думку взяти на виховання дівчинку. Дуже дивуюся, чому пані Александер Спенсер це робить. Утім, вона усиновила б весь сирітський притулок, якби тільки таке спало їй на думку.

Пані Рейчел охоче б дочекалася повернення Метью, проте не хотіла гаяти добрих дві години, які можна було провести з більшою користю. Наприклад, пройти далі по дорозі до будинку, де жила сім'я Роберта Белла, й повідомити їм новину. Її, поза сумнівом, сприймуть, як сенсацію, а пані Рейчел дуже любила сенсації. Тому вона пішла, а Мерил своєю чергою зітхнула з полегшенням, бо відчула, що її власні сумніви й страхи оживають під впливом похмурих прогнозів пані Рейчел.

– Ну й ну, чи чувано таке! – вигукнула пані Рейчел, вибравшись на стежку. – Прямо як уві сні! Шкода мені цього бідного хлопчика. Метью й Мерил нічого не знають про дітей, тож запрагнуть, щоб він був розумніший і вихованіший за його власного дідуся, якщо, звичайно, в нього взагалі був дідусь. Дивно навіть уявити, що в Зелених Дахах з'явиться дитина. Там ніколи й нога дитяча не ступала, бо Метью й Мерил були вже дорослими, коли їхній батько будував цей будинок... Втім, хтозна, чи були вони взагалі коли-небудь дітьми. Дивлячись на них, в це важко повірити. Не хотіла б я опинитися на місці цього сироти. Боже мій, шкода мені його, скажу я вам!

Цей трагічний монолог пані Рейчел проказала кущам шипшини. Та якби вона могла бачити сиротину, що саме зараз терпляче чекала Метью на станції, її жалість була б ще сильнішою й глибшою.

II. Сюрприз для Метью Катберта

Тринадцять кілометрів до станції Метью Катберт і його гніда кобила подолали неспішним підтюпцем. Це була чудова дорога, по обидва боки якої виднілися доглянуті фермерські садиби. Часом вона перетинала то лісок із запашними смолистими ялицями, то долину, де до неї тягнулися гілки дикої сливи, рясно вкриті суцвіттями. Повітря наситили своїм ароматом яблуневі

сади, луки губилися на горизонті в опалових і пурпурних відблисках, а пташки співали так, ніби це був єдиний погожий літній день...

Метью насолоджувався поїздкою. Її псували тільки ті хвилини, коли йому доводилося вклонятися жінкам, що зустрічалися йому дорогою. На острові Принца Едварда було заведено вітатися і зі знайомими, і з незнайомими.

Річ у тім, що Метью боявся всіх жінок, крім своєї сестри Мерил і пані Рейчел. Він не міг позбутися неприємного враження, що ці таємничі істоти потай сміються над ним. Власне, так воно й було. Бо як іще, скажіть, будь ласка, вони могли реагувати на таку дивну зовнішність – нескладна фігура, довге із сивиною волосся, що спускалося на згорблені плечі, й пишна, м'яка темна борода, яку він не голив років з двадцяти. Правду кажучи, відтоді змін відбулося не так і багато. Хіба що у волоссі не було сивини.

Коли Метью нарешті дістався Брайт Ривера, то відзначив, що поїзда й близько не було. Він подумав, що приїхав надто рано, тому прив'язав кобилку у дворі маленького привокзального готелю й рушив до станційної будівлі. Довга платформа була майже порожня. Єдина жива істота – маленька дівчинка, яка сиділа на покрівельних дошках, складених у самому кінці перону.

Метью, здалеку завваживши жіночу стать, швидко прослизнув у приміщення, навіть не подивившись у той бік. Якби ж то він повернув голову, то одразу б відчув надлюдське напруження і в її позі, й у виразі обличчя. Вона сиділа, очікуючи на когось або щось, а оскільки інших справ у неї не було, то віддавалася чеканню з усією пристрасстю, на яку була здатна.

Метью зіткнувся з начальником станції біля квиткової каси, яку той замикав, збираючись додому на вечерю. На його запитання, чи скоро має прибути поїзд, що о п'ятій тридцять, службовець бадьоро відповів:

– Він уже прийшов і пішов пів години тому. З нього висадили пасажирів, який чекає на вас, – маленька дівчинка. Вона сидить отам на дошках. Я запропонував їй пройти в кімнату очікування для дам, але вона дуже серйозно повідомила мені, що вважає за краще залишатися просто неба. «Тут більше простору для уяви», – ось як пояснила. Оригінальна дівчинка, мушу завважити.

– Я не чекаю ніякої дівчинки, – сказав Метью безпорадно. – Я приїхав за хлопчиком. Він повинен бути тут. Пані Александер Спенсер мала привезти його з Нової Шотландії.

Начальник станції присвиснув.

– Схоже, тут якась помилка, – припустив він. – Пані Спенсер вийшла з поїзда з цією дівчинкою й залишила її на моє піклування. Вона сказала, що дівчинка із сирітського притулку, а ви з вашою сестрою берете її на виховання й сьогодні за нею приїдете. Це все, що мені відомо. І я тут більше ніяких сиріт не ховаю, – додав чоловік жартівливо.

– Незрозуміло, – сказав Метью розгублено, шкодуючи, що тут немає Мерил, яка одразу розібралася б у ситуації.

– Ну, вам краще розпитати дівчинку, – порадив начальник станції безтурботно. – Я впевнений, вона зуміє пояснити – язик у неї підвішений, не сумнівайтеся. Може, в них не було хлопчиків того сорту, що вам потрібен.

І він поспішив додому, бо був дуже голодний. А нещасний Метью мав зробити те, що було для нього гіршим, ніж увійти в лігво лева: підійти до дівчинки, незнайомої дівчинки, дівчинки з притулку й запитати в неї, чому вона не хлопчик. Метью внутрішньо застогнав, коли повернувся й повільно, човгаючи, попрямував у кінець перону.

Тим часом дівчинка не зводила з нього очей від появи на платформі й дотепер. Чого не скажеш про Метью, який і не думав дивитися на неї, та навіть якби й глянув, то не вгледів би нічого. Однак будь-який пересічний спостерігач побачив би ось що...

То була дівчинка років одинадцяти в дуже короткій, затісній і просто огидній суценці жовтувато-білого кольору. Також на ній був вицвілий коричневий матроський капелюшок, а з-під нього на спину лягали дві дуже товсті коси, руді, як вогонь. Личко в неї було маленьке, бліде й худеньке, суціль всипане ластовинням, на ньому вирізнялися широкий рот і великі очі, які здавалися то зеленими, то сірими залежно від освітлення та настрою їхньої власниці.

Уважніший спостерігач міг би розгледіти, що підборіддя в дівчинки – рішуче й гостре, в очах таїлась жвавистість і кмітливість, губи – красиво окреслені, лоб високий і розумний – словом, наш проникливий глядач завважив би одухотворену душу, що живить тіло сироти, яку Метью так безглуздо боявся.

Проте чоловік був позбавлений тяжкої необхідності заговорити першим. Тільки-но дівчинка побачила, що він прямує до неї, одразу зіскочила з дошок, схопила однією смагля-вою худенькою рукою пошарпаний старомодний саквояж, а другу простягнула йому й проказала гучним і приємним голосом:

– Чи правильно я розумію, що ви – пан Метью Катберт із Зелених Дахів? Дуже рада вас бачити. Я вже почала непокоїтися, що ви не приїдете за мною, й намагалася уявити все, що могло вас затримати. Відтак вирішила: якщо ви не приїдете сьогодні, я піду до тієї великої дикої вишні біля повороту й влаштуюсь там на ніч. Це було б зовсім не страшно, навпаки – чарівно спати на дикій вишні, серед білих суцвіть, у місячному сяйві, як гадаєте? Можна уявити, що живеш в мармуровому палаці, правда? Якби ви не приїхали сьогодні, то, я впевнена, неодмінно приїхали б за мною завтра вранці.

Метью незграбно потиснув худеньку маленьку руку й одразу вирішив, як вчинити. Він не казатиме цій дитині із сяючими очима, що сталася помилка. За нього це зробить Мерил, коли вони приїдуть додому. У будь-якому разі її не можна залишити в Брайт Ривер, хай навіть і сталася помилка. Тож всі питання й пояснення можна відкласти до того моменту, коли вони благополучно повернуться в Зелені Дахи.

– Даруй за запізнення, – сказав він несміливо. – Ходімо. Кабріолет там, у дворі. Давай мені саквояж.

– О, я сама можу його нести, – проказала дівчинка весело. – Щоправда, в ньому все мое земне майно, але він зовсім не важкий. До того ж тільки я знаю, як його треба тримати, щоб ручка не відвалювалася. Це дуже старий саквояж.

О, я дуже рада, що ви приїхали, нехай навіть поспати на дикій вишні було б приємно. Нам далеко їхати, так? Пані Спенсер сказала – тринадцять кілометрів. Це добре, бо я люблю їздити. О, як це чудово, що я житиму у вас і вам належатиму! Я ніколи не належала нікому... по-справжньому. Але притулок – це найгірше, що могло статися. Я провела там лише чотири місяці, проте й цього було достатньо.

Впевнена, ви ніколи не були сиротою в притулку, тож не можете зрозуміти. Зазначу тільки: це найгірше, що тільки можна уявити. Пані Спенсер сказала, що недобре так говорити, але я ж не маю на увазі нічого поганого. Дуже легко зробити ненавмисно щось недобре, навіть не здогадуючись про це, правда?

Розумієте, вони були добрі, ці вихователі в притулку, але там так мало простору для уяви... хіба що інші сироти. Було досить цікаво уявляти різні речі про них: наприклад, що дівчинка, яка сидить поруч, насправді дочка якогось графа, викрадена маленькою в батьків злою нянькою, яка померла раніше, ніж встигла в цьому зізнатися. Я зазвичай не спала ночами й уявляла щось на кшталт цього, бо вдень не мала часу. Може, саме тому я така худа... адже я страшенно худа, правда? Одні кістки. Я люблю уявляти, що я гарненька й пухенька, з ямочками на ліктях.

Тут супутниця Метью замовкла, почасти тому, що захекалася, а почасти тому, що вони зупинилися біля кабриолета. Вона також не промовила й слова, поки вони виїжджали зі станції та спускалися з крутого пагорба. Дорога тут так глибоко врізалася в м'який ґрунт, що краї її, порослі квітучими дичками й тендітними берізками, підіймалися на кілька футів над головами тих, хто їде.

Дівчинка простягнула руку й відламала гілку дикої сливи, яка зачепила бік кабриолета.

– Правда, красиво? Що вам нагадує це дерево, яке схилилося до дороги, все біле й мереживне? – запитала вона.

– Мм... не знаю, не думав, – сказав Метью.

– Звичайно ж, наречену – наречену, всю в білому, під чарівною мереживною вуаллю. Я ніколи не бачила наречену, але можу уявити, що саме так вона виглядає. Не впевнена, що коли-небудь стану нареченою. Я така негарна, що ніхто ніколи не захоче зі мною одружитися... ну, може, тільки іноземний місіонер. Вважаю, місіонер не повинен бути надто розбірливим.

Водночас сподіваюся, що коли-небудь у мене буде біла сукня. Це мое уявлення про вершину земного блаженства.

Я так люблю красиві сукні. У мене жодного разу в житті не було такої, скільки я себе пам'ятаю... зате є чого чекати від життя, правда? А втім, я можу уявити, що одягнена чудово. Сьогодні вранці, коли я їхала з притулку,

мені було так соромно вдягати цю жакливу стару сукню. Там, розумієте, всім сиротам доводиться носити такі. Один торговець з Хоуптона минулої зими пожертвував притулку триста ярдів цієї тканини. Деякі казали, що він просто не зміг її продати, але я краще віритиму, що він зробив це від чистого серця, а ви як гадаєте?

Коли ми сіли в поїзд, у мене було таке відчуття, ніби всі дивляться на мене з жалістю. Тоді я одразу уявила, що на мені красива сукня з блідо-блакитного шовку. Чому саме така? Та вже коли уявляєш, то можна ж уявити щось путне! А на голові – великий капелюшок, увесь у квітах і з пір'ям, що погойдується від вітру. І золотий годинник, і тонкі шкіряні рукавички, і тифельки. Я відразу відчула себе щасливою й насолоджувалася цією поїздкою на острів всім своїм еством.

Мене зовсім не нудило на поромі. І пані Спенсер теж не нудило, хоч зазвичай її нудить. Вона сказала, що в неї не було на це часу, бо треба було стежити, щоб я не впала за борт. А також додала, що в житті не бачила нікого, хто б так крутився, як я. Проте якщо це допомогло їй уникнути морської хвороби, то просто щастя, що я так крутилася, правда? Просто я хотіла побачити все, що можна було побачити на поромі, бо не знала, чи випаде ще така нагода.

О, скільки вишень, і всі цвітуть! Цей острів – справжній сад. Я вже його люблю й щаслива, що житиму тут! Я й раніше чула, що острів Принца Едварда – найкрасивіше місце на світі, й часто уявляла своє життя тут, але ніколи не припускала, що це станеться насправді. Чудово, коли уявне здійснюється, правда?

Які дивні ці червоні дороги! Коли ми сіли в поїзд в Шарлот-тауні й за вікнами з'явилися червоні дороги, я запитала пані Спенсер, чому вони червоні, а вона сказала, що не знає і попрохала, заради Бога, не ставити їй більше запитань, бо вже почула їх від мене, напевно, тисячу. Гадаю, що так воно й було, але як же зрозуміти різні речі, якщо не можна ставити запитань? А чому ці дороги червоні?

– Мм... насправду... не знаю, – зізнався Метью.

– Що ж, це ще одне запитання, на яке, може, коли-небудь знайдеться відповідь. Хіба не радісно подумати, що ще так багато всього треба дізнатися? Саме тому я рада, що живу, – це такий цікавий світ. І він не був би й наполовину таким захопливим, якби ми всі про все знали, правда? Тоді не було б простору для уяви, адже так? Але, може, я занадто багато розмовляю? Мені завжди роблять зауваження. Може, ви хочете, щоб я не говорила? Скажіть тільки, і я перестану. Я можу перестати, якщо захочу, хоч це важко.

Метью, на свій великий подив, почувався напрочуд добре. Як всі мовчазні люди, він любив балакунів, якщо вони теревенили, не залучаючи його до розмови. Утім, ніколи не припускав, що товариство маленької дівчинки може бути таким приємним.

Жінки для нього були суцільним жахіттям, однак дівчатка – ще гіршими. Він особливо не любив, коли ті, злякано витріщаючись, пробиралися бочком повз нього, ніби чекали, що він їх проковтне, скажи вони хоч слово. А на думку

Його сусідів, саме такою мала бути добре вихована дівчинка, що живе в містечку Ейвонлі. Проте ця веснянкувата чародійка була зовсім інша. І хоч для неквапливого Метью було досить важко встигати за польотом її думки, він несподівано дійшов думки, що йому, «схоже, подобається її балаканина». А вголос сказав, як завжди коротко:

– О, говори скільки хочеш. Я не проти.

– О, як це мене тішить! Відчуваю, що ми з вами подружимося. Це таке полегшення – говорити, коли хочеться. І коли тобі не кажуть, що дітей краще бачити, ніж чути. Мені це говорили мільйон разів. І ще сміються наді мною, бо я вживаю піднесені слова. Але якщо у вас високі думки, то вам доводиться вживати піднесені слова, щоб їх висловити, ви згодні?

– Мм... схоже, що це виправдано, – погодився Метью.

– Пані Спенсер каже, що мій язик варто було б прикріпити посередині. Але він приріс, і міцно, з одного кінця. Пані Спенсер сказала, що ваша садиба називається Зелені Дахи. Я її розпитувала про це, а вона розповіла, що будинок весь оточений деревами. Я страшенно зраділа, бо дуже люблю дерева. А їх зовсім не було в притулку, тільки кілька нещасних кволих калік перед входом, за вибіленою огорожею. Вони теж здавалися сиротами, ці дерева.

Мені завжди хотілося плакати, коли я на них дивилася, а потім промовляла: «О, бідолашні маленькі створіння! Якби ви стояли у великому лісі серед інших дерев, де густий мох і дзвіночки росли б довкруг ваших коренів, а поблизу шумів струмок і пташки співали б у ваших гілках, хіба не велетнями ви були б? Але тут ви не можете рости швидко. Я добре розумію, як вам ведеться, маленькі деревця». Мені було сумно розлучатися з ними сьогодні вранці. Людина прив'язується до подібних речей, адже правда? А біля Зелених Дахів є струмок? Я забула запитати про це в пані Спенсер.

– Так, звичайно, струмок прямо за нашим двором.

– Чудово! Жити біля струмка завжди було моєю мрією. Та й подумати не могла, що вона здійсниться. А хіба не чудово було б, якби мрії завжди ставали реальністю? Але тепер відчуваю себе майже щасливою. Я не можу бути цілковито щасливою, бо... о, як би ви назвали цей колір?

Вона перекинула наперед через худеньке плече одну з довгих блискучих кіс і показала Метью. Метью не звик судити про відтінки жіночих локонів, але тут сумнівів бути не могло.

– Рудий, так? – сказав він.

Дівчинка знову перекинула косу на спину й зітхнула так глибоко, наче цей подих підіймався від самих її стоп і давав вихід всім багатотисячним стражданням.

– Так, рудий, – наче остаточно змирившись зі злою долею, покійно проказала вона. – Тепер ви розумієте, чому я не можу бути цілковито щасливою? Ніхто з рудоволосих не зміг би. Я не засмучуюсь так глибоко через інші речі... веснянки, зелені очі й сухоребрість, бо можу уявити, що в мене шкіра, як пелюстки троянд і чарівні променисті фіалкові очі. Але навіть в уяві не

можу позбутися рудого волосся. Хоч дуже стараюся. Я повторюю собі: тепер у мене блискуче чорне волосся, чорне, як вороняче крило. Та все намарне, я знаю, що воно просто руде, і це розбиває мені серце. Це буде трагедія всього мого життя. Я читала одного разу в романі про дівчину, в якій була трагедія всього її життя, але не через руде волосся. У неї були золоті локони, що спускалися з алебастрового чола. Що таке – алебастрове чоло? Мені так і не вдалося з'ясувати. Ви не могли б мені пояснити?

– Мм... ні, боюся, що не можу, – відповів Метью, в якого вже паморочилась голова. Він знову відчував себе на каруселі, куди потрапив у дитинстві, піддавшись на умовляння незнайомого хлопчика.

– Ну, у всякому разі, це було щось чарівне, бо вона описана божественно красивою. Ви коли-небудь уявляли, що відчуває людина, яка божественно красива?

– Мм... ні, ніколи, – зізнався щиросердно Метью.

– А я це часто уявляю. А яким ви хотіли б бути, якби вам запропонували вибирати, – божественно красивим, приголомшливо розумним або добрим, наче янгол?

– Мм... я... точно не знаю.

– Я теж не знаю. Ніяк не можу вирішити. Але це не має значення, бо я, мабуть, ніколи не стану такою. І вже напевно ніколи не буду доброю, як янгол. Пані Спенсер каже... О, пане Катберте! О, пане Катберте!! О, пане Катберте!!!

Насправді це не були слова пані Спенсер, і дівчинка не випала з кабріолета, та й Метью не зробив нічого дивного. Просто вони проминули поворот й опинилися на Авеню.

Авеню жителі Ньюбриджа називали відрізок дороги в чотириста чи п'ятсот ярдів завдовжки, обабіч якої росли велетенські яблуні, які за багато років сплелися гіллям, утворивши тунель. Нині над подорожніми був один суцільний навіс зі сніжно-рожевих запашних суцвіть, під колеса кабріолета лягав пурпурний присмерк, а далеко попереду виднівся шматочок вечірнього неба, блискучий, як величезне стрілчасте вікно в кінці довгої галереї.

Краса цього місця, здавалося, позбавила дівчинку мови. Вона відкинулася на сидінні, зчепила на грудях худенькі руки, і в німому захваті підняла обличчя до білої пишності, що пропливала над головою. І навіть коли вони вже виїхали з Авеню та спускалися довгим косогором до Ньюбриджа, вона мовчала й не рухалася. Тільки дивилася вдалину на призахідне сонце – очевидно на тлі палаючого неба перед її очима поставали дивні видіння.

Через Ньюбридж, маленьке містечко, де їх обгавкали собаки, привітали криками маленькі хлопчики, а з вікон проводжали цікаві очі, вони проїхали, як і раніше, мовчки. У кабріолеті й слова не пролунало потім ще три милі. Очевидно, дівчинка могла мовчати так само затято, як і говорити.

– Ти, напевно, втомилася й голодна, – наважився нарешті хоч щось сказати Метью, який не міг знайти іншого пояснення цьому незвично довгому затишшю. – Не хвилюйся, скоро приїдемо, залишилося близько милі.

Дівчинка з глибоким зітханням вийшла із задуми й подивилася на нього мрійливим поглядом прибульця, який повернувся з далеких зоряних просторів.

– О, пане Катберте, – прошепотіла вона, – це місце, яке ми проїжджали... те біле місце... що це було?

– Мм... ти, напевно, маєш на увазі Авеню, – сказав Метью після недовгого, але глибокого роздуму. – Так, дуже гарне місце.

– Гарне? О, слово «гарне» не дуже підходить, і прекрасне – теж не підходить. О, воно чудове... чудове! Я вперше в житті побачила таке, що не можна уявити ще дивовижнішим. Воно запало мені в серце, сповнило радістю, ось тут, – вона поклала руку на груди. – Від нього тут такий дивний біль, але це прийнятний біль. У вас коли-небудь буває такий біль, пане Катберте?

– Мм... та не пам'ятаю навіть, щоб коли-небудь був.

– У мене часто буває – щораз, коли я бачу щось по-справжньому красиве. Але не слід називати це чарівне місце Авеню. Ця назва нічого не виражає. Потрібно назвати його... Зараз, подумаю... Білий Шлях Чарівності. Хіба не чудова ця образна назва? Коли мені не подобається назва місця або ім'я людини, я завжди придумую нове й відтак їх завжди й називаю.

У притулку була дівчинка на ім'я Хепзиба Дженкінс, але я завжди про себе називала її Розалія де Вер. Нехай інші називають це місце Авеню, я завжди називатиму його Білим Шляхом Чарівності. Нам справді залишилося проїхати всього пару кілометрів? О, мені й радісно, й сумно. Сумно, бо ця дорога була такою приємною, а мені завжди сумно, коли щось приємне кінчається. Хоча, звичайно, потім може статися щось навіть ще приємніше, але ніколи не можна бути впевненим заздалегідь.

А часто потім буває щось неприємне. Я знаю з досвіду. Проте я рада, що в мене буде будинок. Розумієте, в мене ніколи не було справжнього дому, скільки я себе пам'ятаю. І в мене знову з'являється цей прийнятний біль в грудях, тільки-но подумаю, що іду в справжній, свій будинок. О, як це чудово!

Вони минули гребінь пагорба. Внизу блиснув водним дзеркалом ставок, що виглядав майже, як річка – таким довгим і звивистим він був. Міст перетинав його посередині. Нижче мосту, до того місця, де бурштиновий пояс піщаних пагорбів відділяв його від темно-блакитної морської затоки, вода була безліччю мінливих фарб – напівпрозорих відтінків шафранного, рожевого, блідо-зеленого з іншими невловимими відтінками, для яких ще ніхто не знайшов назви.

Вище мосту ставок вився між гаями ялин і кленів та виблискував темною водою серед тінистих ділянок. Подекуди схилялася з берега дика вишня, немов дівчина в білому, яка стала навшпиньки, щоб помилуватися своїм зображенням у воді. З болота, що оточував верхній кінець ставу, долинав гучний, меланхолійно солодкий хор жаб. Трохи вище ставка, на схилі стояв

маленький сірий будиночок, ніби визираючи з яблуневого саду. Хоч іще не було зовсім темно, світло горіло в одному з його вікон.

– Це ставок Баррі, – сказав Метью.

– Ні, це ім'я мені теж не подобається. Я назву його... дайте подумати... Озеро Блискучих Вод. Так, це правильне ім'я. Я впізнаю це за тремтінням. Коли я знаходжу ім'я, яке точно підходить, то відчуваю тремтіння. У вас що-небудь викликає тремтіння?

Метью розмірковував.

– Мм... мабуть, так. Тремтіння мене завжди пробирає, коли я бачу цих противних білих гусениць, які повзають в огіркових грядках. Терпіти їх не можу.

– О, мені здається, це не зовсім те тремтіння. А ви як думаєте? Адже є різниця між гусеницями й озерами блискучих вод, правда? Але чому цей ставок називають ставком Баррі?

– Напевно, тому, що пан Баррі живе там, у тій хаті. Садовий Схил – ось як це місце називається. Якби не той густий гай за ним, ти могла б побачити звідси Зелені Дахи. Але нам доведеться проїхати через міст і навкруг дорогою, а це ще приблизно пів милі.

– А в пана Баррі є маленькі дочки? Ну, не дуже маленькі – мого віку.

– Так, у нього доньці одинадцять років. Її звуть Діана.

– О-о-о! – протягнула вона, глибоко втягуючи повітря. – Яке чарівне ім'я!

– Ну, я так не думаю. Звучить якось жакливо по-поганському. Я волів би Джейн або Мері або ще якесь розумне ім'я на кшталт цього. Але коли Діана народилася, Баррі здавали кімнату шкільному вчителю. Вони попросили його вибрати ім'я, і він запропонував – Діана.

– Шкода, що не було такого вчителя там, де я народилася. О, ми вже на мосту! Я заплющила очі міцніше. Мені завжди страшно переїжджати через мости. Я не можу втриматися, щоб не уявити, що, може, саме коли ми будемо на його середині, він закриється, як складаний ніж і защемить нас. Тому я заплюшую очі. Але мені завжди доводиться розплющувати їх, коли здається, що ми вже біля середини. Адже, розумієте, якби міст закрився, я хотіла б побачити, як він закривається. Як він весело грюкає! Я люблю, коли щось так грюкає. Хіба не чудово, що є так багато речей на світі, які можна любити? Ну, ось і проїхали. Тепер я подивлюся назад. Добраніч, дороге Озеро Блискучих Вод. Я завжди кажу «добраніч» речам, які люблю – зовсім, як людям. Гадаю, їм це подобається. А вода немов усміхається мені!

Коли вони минули черговий пагорб і дорога знову повернула, Метью сказав:

– Ми майже біля будинку. Зелені Дахи...

– О, не кажіть де, – перервала вона, поспішно хапаючи його за руку, яка було піднялася, й заплющуючи очі, щоб не бачити, куди він вказав. – Дозвольте, я вгадаю. Я впевнена, що вгадаю правильно.

Вона розплющила очі й поглянула навколо. Кабріолет був на гребені пагорба. Сонце вже зайшло, але околиці ще чітко виднілися. Західніше на тлі яскраво-оранжевого неба височів темний шпиль церкви. Внизу була маленька долина, а за нею тягнувся довгий похилий схил, на якому юрилися акуратні фермерські дворики. Очі дівчинки перебігали від одного до одного жадібно й серйозно. Нарешті, погляд її зупинився на одній фермі, що стояла далеко від дороги і біліла в серпанку квітучих дерев і сутінок довколишнього лісу. Над нею з південно-західного боку бездоганно чистого неба виблискувала величезна кришталево-біла зірка, немов світильник, який вказує шлях, повний надій.

– Ось це, правда? – сказала вона, вказуючи рукою.

Метью якось аж радісно хльоснув кобилу віжками.

– Ну, вгадала! Але, впевнений, пані Спенсер все докладно описала, тому тобі це вдалося.

– Ні, вона не описувала... правда, не описувала. Її словами можна описати будь-яку з цих ферм. У мене не було уявлення, як вона виглядає. Проте щойно побачивши, я відчула, що це мій будинок. О, мабуть, я уві сні. Знаєте, в мене, напевно, вся рука вище ліктя в синцях, стільки разів я себе сьогодні щипала. Кожну хвилину мене охоплювало страшне почуття: все це тільки сон. І тоді я щипала себе, щоб переконатися: ні, все насправді. А потім подумала: якщо навіть це тільки сон, то краще спати й дивитися його якомога довше. І я перестала себе щипати. Але це не сон, і скоро ми будемо вдома.

Захоплено зітхнувши, вона знову занурилася в мовчання. Метью неспокійно совався на своєму місці. Він тішився, що це Мерил, а не йому доведеться сказати цій бідній бездомній дитині, що будинок, якого вона так прагнула, не стане її' домом. Вони проїхали по Долині Лінд, де вже було досить темно, – але не так, щоб пані Рейчел не помітила їх зі свого спостережного пункту біля вікна, а потім пагорбом і довгою стежкою до Зелених Дахів.

На той час Метью почав тремтіти й не міг собі пояснити причину цього. Він думав не про Мерил, не про себе, не про ті клопоти, які ця помилка, ймовірно, їм принесе, а про розчарування дівчинки. Коли він подумки бачив, як захоплення згасає в її очах, у нього з'являлося хворобливе відчуття, ніби він був співучасником убивства. Таке відчуття з'являлося в нього, коли треба було зарізати ягня або теля або будь-яке інше невинне маленьке створіння.

Коли вони під'їхали до будинку, було вже зовсім темно і чулося тільки шелестіння тополь.

– Послухайте, дерева розмовляють уві сні, – прошепотіла дівчинка, коли він зняв її з кабріолета й поставив на землю. – Які в них, мабуть, чудові сні!

Потім, міцно тримаючи саквояж, що містив у собі «все її земне майно», вона пішла за Метью в будинок.

III. Сюрприз для Мерил Катберт

Мерил швидко піднялася їм назустріч, коли почула, як Метью відкрив двері. Та щойно її погляд впав на маленьку дивну фігурку в тісній негарній сукні, з довгими яскраво-рудими косами й радісно сяючими очима вона пригальмувала та з подивом вигукнула:

– Метью, хто це? Де хлопчик?

– Там не було хлопчика, – відповів Метью з нещасним виглядом. – Там була тільки вона.

Він кивнув на дівчинку, тільки тепер згадавши, що навіть не запитав, як її звуть.

– Як не було хлопчика? Але там повинен був бути хлопчик, – наполягала Мерил. – Адже ми просили пані Спенсер привезти хлопчика.

– Вона цього не зробила. Вона привезла її. Я запитав начальника станції. І мені довелося взяти її додому. Не можна ж було залишити дитину одну на ніч на станції, хоч і сталася помилка.

– Отакої! – вигукнула Мерил.

Протягом цього діалогу дівчинка не промовила й слова, тільки погляд її перебігав з одного співрозмовника на іншого. Все пожвавлення миттєво щезло з її обличчя. Здавалося, вона нарешті зрозуміла весь сенс сказаного. Кинувши свій дорогоцінний саквояж, вона підскочила ближче, заломила руки й закричала:

– Ви не хочете взяти мене! Я вам не потрібна, бо не хлопчик! Я мала на це очікувати. Ніхто ніколи не хотів взяти мене! Я повинна була знати, що це занадто добре для мене, щоб було насправді. Я повинна була знати, що нікому не потрібна. О, що мені робити? Я, напевно, буду вічно плакати!

Саме так вона і вчинила: впала на стілець, що стояв біля столу, поклала руки на стіл, впала на них обличчям і відчайдушно заридала. Мерил і Метью розгублено переглянулися поверх кухонної плити. Обидвоє не знали, що сказати або зробити. Нарешті, Мерил незграбно спробувала виправити ситуацію:

– Ну-ну, нема про що тут так плакати.

– Нема про що? – дівчинка швидко підняла голову, показавши залите сльозами обличчя й тремтячі губи. – Ви теж плакали б, якби були сиротою, а потім приїхали в те місце, яке, як ви думали, стане вашим домом, і раптом дізналися б, що вас не хочуть залишити, тому що ви не хлопчик. О, це найтрагіч-ніша хвилина в моєму житті!

Щось на зразок мимовільної усмішки, немов заржавілої від того, що до неї так довго не вдавалися, пом'якшило суворе обличчя Мерил.

– Ну, не плач більше. Ми ж не збираємося негайно вигнати тебе з дому. Ти залишишся тут, поки не з'ясується, в чому справа. Як тебе звати?

Дівчинка на мить завагалася.

– Будь ласка, називайте мене Корделія, – сказала вона гаряче.

– Називати тебе Корделія! Це що, твоє ім'я?

– Ні, не зовсім, але я хотіла б називатися Корделією. Це так вишукано!

– Не розумію, про що ти говориш. Якщо Корделія не твоє ім'я, то як тебе звати?

– Енн Ширлі, – неохоче пробурмотіла дівчинка. – Проте, будь ласка, називайте мене Корделією. Адже вам все одно, як називати мене, якщо я залишуся тут ненадовго, правда? Енн – таке неромантичне ім'я.

– Романтичне-неромантичне, нісенітниця! – сказала Мерил, знизавши плечима. – Енн – гарне, просте, розумне ім'я. І тобі нічого його соромитися.

– Та ні, я не соромлюся, – пояснила Енн, – просто Корделія мені подобається більше. Я завжди уявляю, що моє ім'я Корделія, в усякому разі останніми роками. Коли я була молодшою, то уявляла, що мене звуть Джеральдіна, але тепер мені більше подобається Корделія. Проте, якщо ви називатимете мене Енн, то, будь ласка, кажіть Анна, а не Енн.

– Яке це має значення? – запитала Мерил з тією самою, немов заіржавілою, усмішкою, беручись за чайник.

– О, велике. Анна виглядає набагато красивіше. Коли ви чуєте, як ім'я вимовляють, хіба ви не бачите його в уяві, немов надрукованим? Я бачу. І Енн виглядає жакливо, а Анна – набагато вишуканіше. Якщо ви називатимете мене Анна, а не Енн, я постараюся примиритися з тим, що ви не кличете мене Корделією.

– Дуже добре. Тоді, Анна, а не Енн, чи не можеш ти пояснити нам, що за помилка сталася? Ми просили передати пані Спенсер, щоб вона привезла нам хлопчика. Хіба в притулку немає хлопчиків?

– О, їх там навіть занадто багато. Але пані Спенсер чітко сказала, що ви хочете дівчинку років одинадцяти. І завідувачка запевнила, що, на її думку, я вам підійду. Ви не уявляєте, в якому захваті я була: не могла

спати від радості всю минулу ніч. О, – додала вона з докором, обернувшись до Метью, – чому ви не сказали мені на станції, що я вам не потрібна, і не залишили мене там? Якби я не бачила Білого Шляху Чарівності й Озера Блискучих Вод, мені не було б тепер так важко на душі.

– Та про що ж вона говорить? – запитала Мерил, здивовано глянувши на Метью.

– Вона... вона згадує, про що ми говорили дорогою, – сказав Метью поспішно. – Я піду розпрягати кобилу, Мерил. Приготуй чай до мого повернення.

– Пані Спенсер везла ще якусь дитину, крім тебе? – повела далі Мерил, коли Метью вийшов.

– Вона взяла Лілі Джоунс для себе. Лілі всього п'ять років, і вона дуже красива. У неї каштанове волосся. Якби я була дуже касивою та ще й з каштановим волоссям, ви б все одно мене не взяли?

– Ні. Нам потрібен хлопчик, щоб допомагати Метью на фермі. А дівчинка нам ні до чого. Знімай капелюх. Я покладу його та твою сумку на столі у вітальні.

Енн слухняно зняла капелюх. Саме повернувся Метью, й вони сіли вечеряти. Але Енн не могла їсти. Тільки даремно кришила хліб із маслом і безтямно перевертала ложкою яблучне повидло в маленькій креманці із зубчиками. Вона зовсім не просунулася в цій справі.

– Ти нічого не їси, – сказала Мерил, суворо дивлячись на дівчинку, ніби це був вчинок, гідний осуду.

Енн зітхнула:

– Не можу. Я в безодні горя. Ви можете їсти, коли ви в безодні горя?

– Ніколи не була в безодні горя, тому не знаю, – відповіла Мерил.

– Як це не були? Але ви коли-небудь намагалися уявити, що ви в безодні горя?

– Ні, не намагалася.

– Тоді, гадаю, ви не зможете зрозуміти, як це. Але це справді дуже неприємне відчуття. Коли намагаєшся їсти, грудка встає в горлі й неможливо нічого проковтнути, навіть якби це була шоколадна цукерка. Я одного разу їла шоколадну цукерку два роки тому – це було просто чудово. Мені часто після цього сниться, що в мене безліч шоколадних цукерок, але я завжди

прокидаюся, тільки-но одну з них беру до рук. Все тут неймовірно смачно, але все одно я не можу їсти.

– Мабуть, вона втомилася, – сказав Метью, який не зронив ще ні слова з того часу, як повернувся зі стайні. – Приготуй їй постіль, Мерил.

Мерил саме роздумувала, де покласти Енн спати. Для бажаного й довгоочікуваного хлопчика вона заздалегідь постелила на канапці, що стояла в комірчині біля кухні. Там все дихало охайністю, проте їй здалося, що все-таки дівчинці там спати недоречно. Про те, щоб помістити це бездомне створіння в кімнаті для гостей, не могло бути й мови. Тож залишалася тільки невеличка кімнатка в мезоніні з вікнами, оберненими на схід.

Мерил запалила свічку й покликала Енн за собою. У передпокої дівчинка прихопила свій капелюшок та саквояж, які здавалися такими неохайними посеред блискучої чистоти. Проте маленька кімнатка в мезоніні, куди вони увійшли через хвилину, здавалася ще чистішою.

Мерил поставила свічку на трикутний столик із трьома ніжками й відкинула ковдру на ліжку.

– У тебе, напевно, є нічна сорочка? – запитала вона.

Енн кивнула:

– Так, аж дві. Директорка пошила їх для мене. Та вони страшенно тісні. У притулку завжди бракує всього, тому все завжди тісне – в усякому разі, в такому бідному сиротинці, як наш. Ненавиджу тісні нічні сорочки. Утім, людина може в них спати так само солодко, як і в пишних сорочках з рюшами навколо шиї. Це єдина розрада.

– Ну, роздягайся швидше й лягай. Я прийду хвилин за п'ять, щоб забрати свічку. Не чіпай її, бо ще пожежі наробиш.

Коли Мерил пішла, Енн сумно озирнулась навкруги. Побілені голі стіни додали їй смутку. Вона навіть подумала, що вони, мабуть, також страждають від своєї наготи. Підлога теж була голою, тільки посередині сиротливо притулився куций плетений килимок – таких Енн ніколи не бачила раніше. В одному кутку стояло високе старомодне ліжко з чотирма темними точеними балясинами, в іншому – вже згаданий трикутний столик, прикрашений пухкою червоною оксамитовою подушечкою для шпильок, такою твердою, що вона могла зігнути кінець найтвердішої шпильки. Над ним висіло невелике, 15 на 20 сантиметрів, дзеркало. Між столом і ліжком було вікно зі сніжно-білою мусліновою фіранкою нагорі, а навпроти стояв умивальник.

Від усієї кімнати віяло таким холодом, що в Енн забракло слів описати те, як він пробрав її до самої душі. Плачучи, вона поспіхом стягнула з себе одяг, наділа вузьку нічну сорочку й пірнула в ліжко, сховавши обличчя в подушку й натягнувши ковдру на голову. Коли Мерил повернулася за свічкою, тільки убога одежина, розкидана по підлозі, та злегка порушена постіль означили присутність ще когось у кімнаті. Вона неспішно зібрала одяг дівчинки, акуратно поклала його на жовтий стілець і, піднявши свічку, обернулася до ліжка.

– Добраніч, – проказала трохи зніяковіло, але не сердито.

Бліде обличчя несподівано вигулькнуло з-під ковдри.

– Як ви можете називати її доброю, коли знаєте, що це буде найжахливіша ніч в моєму житті? – схлипнула Енн з докором.

Відтак знову пірнула під ковдру.

Мерил повільно спустилася на кухню й узялася мити посуд. Метью тим часом кутив – ознака того, що ним опанував неспокій. Він рідко це робив, бо Мерил вела рішучу боротьбу проти цієї поганої звички. Але іноді його нездоланно тягло покурити, й сестра поступалася, розуміючи, що й чоловікові треба дати вихід почуттям.

– Веселенька історія, – сказала вона гнівно. – Ось що виходить, коли доручаєш іншим робити свою справу. Родичі Роберта Спенсера щось наплутали, коли передавали наше прохання. Завтра комусь із нас доведеться поїхати до пані Спенсер. Дівчинку потрібно відправити назад у притулок.

– Гадаю, так, – сказав Метью неохоче.

– Ти гадаєш! Хіба ти в цьому не впевнений?

– Мм... вона справді непогана, Мерил. Шкода відправляти її назад, якщо їй тут так сподобалося.

– Метью, не хочеш же ти сказати, що ми повинні залишити її в себе?

Мерил здивувалася б менше, якби Метью раптом висловив бажання стати на голову.

– Мм... ні, я вважаю, ні... не зовсім, – пробурмотів, затинаючись, Метью, притиснутий цим запитанням. – Я вважаю... ніхто не може від нас цього вимагати.

– Ще б пак! Яка нам від неї користь?

– Може, їй від нас була б користь, – сказав Метью несподівано.

– Метью, гадаю, ця дитина тебе зачарувала. Я дедалі більше переконуюсь, що ти хочеш її залишити.

– Ну, вона насправду цікава, – вчергове промимрив Метью. – Ти б послухала, що вона говорила, коли ми їхали зі станції!

– О, розмовляти вона вміє. Я одразу зрозуміла. Та це не свідчить, втім, на її користь. Я не люблю дітей, у яких завжди є що сказати. І не хочу тримати в себе дівчинку з притулку. Але навіть якби і захотіла, то вибрала б не з таких. Щось є в ній, чого я не розумію. Ні, вона поїде туди, звідки приїхала.

– Я можу найняти французького хлопчика, щоб він допомагав мені на фермі, – сказав Метью, – а вона хай тобі допомагає.

– Я не потребую допомоги, – відрізала Мерил. – І не збираюся залишати її.

– Ну, добре, як ти скажеш, Мерил, так і буде, – примирливо проказав Метью, відкладаючи трубку. – Я йду спати.

Так він і вчинив. Упорядкувавши посуд, рушила до ліжка й Мерил, рішуче нахиливши брови. А нагорі, в кімнатці мезоніну, наплакавшись досхочу, вже спала самотня і спрагла любові дівчинка.

IV. Ранок у Зелених Дахах

Енн прокинулася, коли вже давно розвиднілося. Сіла на ліжку й розгублено подивилася у вікно, через яке лився потік радісного сонячного світла, а на тлі яскраво-блакитного неба погойдувалося щось біле й пухнасте. Нарешті згадала, де опинилася, й попервах відчула піднесення, немов сталося щось дуже приємне. Та за мить пам'ять пронизав жадливий спогад: так, це Зелені Дахи, і тут її не хочуть, бо вона не хлопчик!

Але був ранок, і за вікном стояла розквітла вишня. Енн вискочила з ліжка й одним стрибком дісталася вікна. Відтак рішуче штовхнула віконну раму. Та піддалася зі скрипом, ніби її давно не відчиняли, – втім, так і було, – й опустилася на коліна, вдивляючись у червневий ранок. Очі її блищали від захоплення. О, хіба це не диво? Хіба це не чарівне місце? Якби ж то вона могла тут залишитися! Треба негайно уявляти себе посеред усієї цієї краси – тут є простір для уяви!

Величезна вишня стояла так близько до вікна, що її гілок можна було легко торкнутися й водночас майже не розгледіти жодного листочка – так густо вкривали її суцвіття. По обидва боки будинку тягнулися великі білопінні сади, з одного – яблуневий, з другого – вишневий, а трава під деревами здавалася жовтою від квітучих кульбаб. Трохи віддалік виднілися кущі бузку, звідки ранковий вітерець доносив до вікна Енн запаморочливо солодкий аромат яскраво-фіолетових квітів.

Далі за садом розкинулися зелені луки, вкриті соковитою конюшиною, і спускалися до долини. Там жебонів струмок, а над підліском росли стрункі берізки, немов запрошуючи на чудовий відпочинок серед папоротей, мохів і лісових трав. За долиною виднівся пагорб, зелений і пухнастий від ялин і ялиць. У невеликому проміжку між ними було добре видно сірий мезонін того будиночка, який напередодні Енн бачила з іншого боку Озера Блискучих Вод.

Ліворуч стояли величезні хліви та стодоли, а за ними спускалися до блискучого блакитного моря зелені поля.

Енн вдивлялася-всотувала цю красу, намагаючись не пропустити жодної деталі в різноманітті краєвидів. За своє коротке життя дівчинка перебрала стільки похмурих і негарних місць, що світла краса, яка відкрилася її очам, стала для неї справжнім відкриттям.

Вона так і застигла навколішках, забувши про все на світі. Не почула навіть, як увійшла Мерил, поки та не поклала їй руку на плече і сказала:

– Давно пора одягатися.

Власне, Мерил просто не знала, як говорити з цією дитиною. Саме це, неприємне їй самій незнання, попри бажання, робило її різкою й непривітною.

Маленька мрійниця глибоко зітхнула й підвелася.

– О, хіба це не чудово? – запитала вона, вказуючи рукою на світ за вікном.

– Так, це велике дерево, – розважливо підтвердила Мерил, – і цвіте рясно, проте самі вишні нікуди не годяться – дрібні й червиві.

– О, я кажу не тільки про дерево. Звичайно, воно гарне... Так, воно просто сліпучо гарне... воно цвіте так, ніби для нього самого це надзвичайно важливо... Але я мала на увазі все: і сад, і дерева, й струмок, і ліси – весь великий неймовірний світ. Ви не відчуваєте в такий ранок, ніби любите весь світ? Я навіть звідси чую, як сміється струмок. Ви коли-небудь помічали, які радісні створіння ці струмки? Вони завжди сміються. Навіть взимку я чую їхній сміх з-під льоду.

Як добре, що тут, біля Зелених Дахів, є струмок. Може, ви думаєте, що це не має для мене значення, раз ви не хочете залишити мене тут? Але це не так. Мені завжди буде приємно згадувати, що біля Зелених Дахів є струмок, навіть якщо я ніколи більше його не побачу. Якби тут не було струмка, мене завжди переслідувало б неприємне почуття, що він повинен тут бути.

Сьогодні вранці я не в безодні горя. Бо ніколи не буваю в безодні горя вранці. Хіба це не чудово, що буває ранок? Але мені дуже сумно. Я щойно уявляла, що вам все-таки потрібна саме я і тому залишуся тут назавжди-назавжди. Було великою втіхою це уявити. Але найнеприємніше в уявних речах – це те, що настає момент, коли доводиться перестати уявляти, а це дуже боляче.

– Краще одягайся, спускайся вниз і нічого не уявляй, – завважила Мерил, тільки-но їй вдалося вставити слівце. – Сніданок чекає. Умийся та причепурися. Залиш вікно відчиненим і розкрий постіль, щоб вона провітрилася. І швидше, будь ласка.

Енн вочевидь могла не баритися, коли на те була потреба, бо вже за десять хвилин спустилася вниз, акуратно одягнена, з розчесаним і заплетеним у коси волоссям та вмитим обличчям. Душу її наповнювало приємне відчуття вправно виконаних вимог Мерил. Крім однієї – постіль вона все-таки забула розкрити для провітрювання.

– Я сьогодні дуже голодна, – оголосила дівчинка, щойно вмостившись на стільці, вказаному їй Мерил. – Світ мені вже не здається такою похмурою пустелею, як вчора ввечері. А ще тішить сонячний ранок. Втім, я люблю й дошові ранки теж. Будь-який ранок цікавий, правда? Невідомо, що чекає нас в цей день, тому відкривається так багато простору для уяви. Мене тішить, що сьогодні немає дощу, бо легше не сумувати й стійко долати мінливості

долі в сонячний день. А я відчуваю, що сьогодні доведеться багато чого подолати. Дуже легко читати про чужі нещастя й уявляти, як героїчно ми їх зносимо, проте в житті, насправді це не так легко, правда?

– Заради Бога, помовч трохи, – не витримала Мерил. – Маленька дівчинка не повинна так багато говорити.

Після цього зауваження Енн намертво припнула язика, аж її тривале мовчання стало дещо дратувати Мерил, наче в ньому було щось неприродне. Метью теж мовчав, але в цьому не було нічого дивного. Тож сніданок минав за повної тиші.

І чим ближче було до його завершення, тим Енн ставала дедалі неуважнішою: іла машинально, а її великі очі невідривно, незрячим поглядом дивилися на небо за вікном. Це неабияк дратувало Мерил, яка відчувала, що тілом ця дивна дитина за столом, але дух її ширяє в якійсь захмарній країні. Та хто захотів би мати в будинку таку дитину?

Проте набагато незбагненнішим було для неї те, що Метью хотів залишити дівчинку! Мерил відчувала, що він прагне цього сьогодні вранці так само сильно, як учора ввечері, і не збирається відмовлятися від цього бажання. Це була його звичайна манера – вбити собі в голову якусь примху й чіплятися за неї з мовчазним завзяттям. А воно було в десять разів сильнішим, ніж якби він говорив про своє бажання з ранку до вечора.

Коли сніданок закінчився, Енн повернулася на грішну землю й буденним голосом запропонувала вимити посуд.

– Ти вмієш мити посуд як слід? – недовірливо запитала Мерил.

– Так, досить непогано. Ще краще в мене виходить тільки нянчити дітей. Маю великий досвід у цій справі. Шкода, що у вас немає дітей, якими я могла б опікуватися.

– Зате мене тішить те, що тут немає більше дітей. З однією достатньо проблем. Ніяк не збагну, що з тобою робити. Метью такий смішний.

– Він милий, – сказала Енн з докором. – І дуже доброзичливий – зовсім не заперечував проти моїх розмов. Йому це, здається, подобалося. Я одразу відчула споріднену душу, тільки-но побачила його.

– Обидва ви диваки, якщо ти це маєш на увазі, кажучи про спорідненість душ, – фиркнула Мерил. – Добре, можеш мити посуд. Не шкодуй гарячої води та витри все як слід. У мене сьогодні зранку повно роботи, бо після обіду доведеться їхати у Вайт Сендс до пані Спенсер. Поїдеш зі мною, можливо, одразу там і вирішимо, що з тобою робити. Коли закінчиш із посудом, піди нагору й застели ліжко.

Енн досить швидко й ретельно вимила посуд, і це не пройшло повз увагу Мерил. Відтак застелила ліжко, щоправда, з меншим успіхом, бо ніколи не спала на перинах, а отже, не знала, як з ними вправлятися. Більше завдань для неї в Мерил не було, окрім бажання на певний час позбутися дівчинки, тож вона сказала, що дозволяє їй піти в сад і погратися там до обіду.

Енн радісно кинулася до дверей: її очі аж засяяли на вміть пожвавілому обличчі. Проте на самому порозі вона раптово зупинилася й так само швидко повернулася до столу. Щасливий вираз з її обличчя наче вітром здуло.

– Ну, що ще трапилося? – запитала Мерил.

– Не наважуюся вийти, – сказала Енн тоном мученика, що відрікається від усіх земних радощів. – Навіщо мені закохуватися в Зелені Дахи, якщо потім їх більше не побачу. А якщо я познайомлюсь з усіма цими деревами, квітами, із садом, зі струмком, то не зможу не полюбити їх.

У мене й так важко на душі, тож не хочу, щоб стало ще гірше. Мені дуже хочеться вийти – все, здається, кличе мене: «Енн, Енн, вийди до нас! Енн, Енн, ми хочемо погратися з тобою!», – але краще не робити цього. Не варто закохуватися в те, від чого незабаром тебе відірвуть назавжди, адже так? А як втриматися й не полюбити тут усе, правда? Ось чому я зраділа, коли думала, що залишуся й ніщо не завадить мені любити тут усе. Та цей короткий сон минув. Тепер я примирилася з неминучістю, тож краще не виходити. Інакше, боюся, що не зумію знову зробити це. Як звуть квітку в горщику на підвіконні, скажіть, будь ласка?

– Це герань.

– О, не про цю назву йдеться. Я запитую, яке ім'я ви їй дали. Ви ніяк її не називали? Тоді можна мені це зробити? Можна, я назву її... о, дайте подумати... Бонні... так, таке ім'я підійде... можна мені називати її Бонні, поки я тут? О, дозвольте мені її так називати!

– Та заради Бога, називай, мені все одно. Тільки який сенс давати ім'я герані?

– О, я люблю, щоб предмети мали імена, навіть якщо це тільки герань. Тоді вони схожі на людей. Ми ж не знаємо: а раптом ця герань ображається, коли її називають просто «герань»? Вам, мабуть, теж не сподобалося б, якби вас завжди називали просто жінкою. Так, називатиму її Бонні. Від сьогодні має ім'я й вишня під вікном моєї спальні. Я назвала її Сніговою Королевою – вона така біла. Звичайно, це не постійне її вбрання, проте завжди можна це уявити, правда?

– Ніколи в житті не бачила й не чула нічого подібного, – бурмотіла Мерил, рятуючись від цих нестримних тирад втечею до льоху за картоплею. – Дівчинка справді цікава, як каже Ме-тью. Самій не терпиться дізнатися, що ще вона розповість. А як усе придумує доладно! Вона, мабуть, і на мене напускає чари, як напустила їх на Метью. Цей його погляд вранці сказав усе – він не передумав. Коли б то, як усі інші чоловіки він говорив словами. Тоді можна було б відповісти, переконати його. А що робити з чоловіком, який тільки дивиться?

Коли Мерил повернулася, то знову застала Енн за мрійництвом. Дівчинка сиділа, опустивши підборіддя на руки, а погляд спрямувавши в небо. Такою Мерил застала її, коли взялася накривати на стіл.

– Чи можу я взяти кобилу й кабріолет після обіду, Ме-тью? – запитала Мерил.

Метью кивнув і сумно глянув на Енн. Мерил перехопила цей погляд і додала сухо:

– Я збираюся до Вайт Сендс і візьму Енн з собою, щоб пані Спенсер могла відразу відправити її назад до Нової Шотландії. Тобі залишу чай на плиті, а додому повернуся саме до доіння корів.

І знову Метью нічого не сказав. Мерил відчула, що даремно витрачає слова. Ніщо так не дратує, як чоловік, який не відповідає... крім жінки, яка не відповідає.

У належний час Метью запряг гніду кобилу. Мерил та Енн сіли в кабріолет і Метью відкрив перед ними ворота двору. Коли вони повільно проїжджали повз нього, він сказав голосно і, здавалося, ні до кого:

– Тут був вранці один хлопчина, Джеррі Буот з Крика, я погодився найняти його на літо.

Мерил не відповіла, але хльоснула нещасну гніду з такою силою, що та обурено рвонула галопом, бо не звикла до такого поводження. Коли кабріолет виїжджав на велику дорогу, Мерил обернулася й побачила, що нестерпний Метью стоїть, притулившись до воріт, і не зводить з них очей.

V. Історія Енн

– Знаєте, – сказала Енн довірливо, – я збираюся насолоджуватися цією поїздкою. Бо з досвіду знаю, що радість тільки й очікує, що її покличуть. Однак на це треба зважитися по-справжньому. Тому я викину з голови всі згадки про притулок, поки ідемо. О, подивіться, там уже одна маленька квіточка на кущі дикої троянди! Принадність, правда? Як ви думаєте, приємно, мабуть, бути трояндою? Хіба не чудово було б, якби квіти могли розмовляти? Впевнена, вони розповіли б нам багато чарівних історій. Погодитесь, що рожевий колір – найчарівніший у світі? Я дуже його люблю, але, от біда – він мені не личить. Рудоволосим не можна його носити... навіть в уяві. Ви не чули про яку-небудь дівчинку, в якій волосся було в дитинстві рудим, а потім колір змінився?

– Ні, ніколи не чула про таке, – промовила Мерил безжально, – і не думаю, щоб це сталося з твоїм волоссям.

Енн зітхнула:

- Ну ось, ще одна надія померла. Мое життя - справжнє кладовище надій. Я прочитала цю фразу в одній книжці й тішуся нею щораз, коли в чомусь розчаровуюсь.

- Не бачу, в чому тут розрада, - повагом завважила Мерил.

- Але ж це звучить так красиво й романтично, немов я героїня повісті, розумієте? Я так люблю все романтичне, а кладовище надій - це найромантичніша річ, яку тільки можна уявити. Як добре, що в мене є таке кладовище. Ми поїдемо сьогодні через Озеро Блискучих Вод?

- Ми оминемо ставок Баррі, якщо це його ти так називаєш. Поїдемо прибережною дорогою.

- Прибережна дорога. Звучить чудово! - сказала Енн мрійливо. - Цікаво, вона так само прекрасна, як і її назва? Щойно ви промовили «прибережна дорога», я відразу уявила її! І «Вайт Сендс» теж гарна назва, але вона мені не так подобається, як «Ейвонлі». Бо «Ейвонлі» звучить, як музика. А далеко до Вайт Сендс?

- Вісім кілометрів. Якщо ти вирішила не замовкати й на хвилину, то говори, щонайменше, з користю. Розкажи мені все, що ти про себе знаєш.

- О, те, що я знаю про себе, не варто й розповідати, - гаряче вигукнула Енн. - Якби ж ви дозволили мені розповісти, як я себе уявляю, вам би це здалося набагато цікавішим.

- Ні, з мене досить твоїх фантазій. Дотримуйся суворих фактів. Почни з початку. Де народилася й коли?

- Мені виповнилося одинадцять у березні, - із зітханням повідомила Енн перший факт. - Я народилася в Болінброці, це Нова Шотландія. Мого батька звали Волтер Ширлі, він був учителем у місцевій школі. Мою маму звали Берта Ширлі. Волтер і Берта - чарівно, правда? Як мене тішать ці красиві імена! Було б жакливо мати батька на ім'я, скажімо, Джедеді, так?

- Я вважаю, що не має значення, як звуть людину, якщо тільки це порядна людина, - сказала Мерил, вирішивши, що дівчинка має почути альтернативну і, головне, правильну думку.

- Ну, не знаю, - Енн задумливо глянула на неї. - Я одного разу прочитала в книжці, що троянда пахла б так само солодко, якби навіть називалася по-іншому. Але ніколи в це не повірю. Хіба могла б вона бути такою прекрасною, якби називалася «будяком» або «капустою». Гадаю, мій батько був би хорошою людиною, навіть з ім'ям Джедеді, проте, впевнена, це був би тяжкий хрест для нього.

Моя мама теж вчителювала до заміжжя. Адже чоловік - це така велика відповідальність. Пані Томас казала мені, що це була пара дітей, до того ж бідних, як церковні миші. Вони оселилися в маленькому жовтому будиночку в Болінброці. Я ніколи не бачила цього будиночка, хоч уявляла тисячу разів. Наприклад, те, що біля вікна вітальні вилися в'юнки, перед ганком ріс бузок, а під воротами - лілії. Так, не забути про муслінові фіранки на всіх вікнах, бо саме вони надають будинку вишуканого вигляду.

Саме в такому будиночку я народилася. Пані Томас також сказала, що таких негарних немовлят вона ще ніколи не бачила: шкіра, кістки, ну ще очі. Зате мама вважала мене надзвичайно красивою. Вона ж може оцінити краще, ніж бідна прибиральниця, правда? У всякому разі, я рада, що не розчарувала її, адже вона так недовго прожила після пологів. Всього три місяці і – померла від лихоманки. Я так часто мрію, щоб вона прожила довше й почула від мене «мама». Гадаю, це так солодко звучить «мама», правда?

Тато помер через чотири дні після неї, теж від лихоманки. Так я стала сиротою. Усі почали сушити собі голову – так пані Томас говорила, – що зі мною робити. Розумієте, я нікому не була потрібна навіть тоді. Видно, з такою долею й народилася. Батько й мати приїхали здалеку та ще й родичів у них не було. Нарешті, пані Томас сказала, що візьме мене, хоч сама бідувала та ще й мала чоловіка-п'яницю. І таки вигодувала мене. З соски.

Ви, часом, не знаєте, чому люди, які виросли без грудного молока, повинні бути кращими за інших? Бо коли я не слухалася, пані Томас з докором говорила, що не розумію, як я можу бути такою поганою дівчинкою, коли вона вигодувала мене з соски...

Пан і пані Томас переїхали з Болінброка в Мерисвіль разом зі мною й чотирма рідними дітьми. Всі вони народилися вже після мене, тож доводилося їх нянчити. А це, повинна вам сказати, нелегка справа. Я жила з ними до восьми років, поки пан Томас не загинув, потрапивши під потяг. Його мати взяла до себе пані Томас з дітьми, а мене й бачити не захотіла. Тож пані Томас почала сушити голову, так вона говорила, що робити зі мною.

Тоді пані Хаммонд, яка жила вище по річці, сказала, що візьме мене, бо я вмю нянчити дітей. І я поїхала до її будинку, що біля лісопозаву. Це жахливо безлюдне місце. Не впевнена, чи змогла б там жити, якби в мене не було уяви. У пана Хаммонда, який працював там на маленькій лісопилні, й у пані Хаммонд було восьмеро дітей. Ба більше: тричі поспіль народжувалися близнюки. Я люблю дітей в помірних кількостях, але близнюки тричі поспіль – це занадто. Тому рішуче висловила протест пані Хаммонд, коли остання пара з'явилася на світ, бо страшенно втомила тягати всіх її дітей.

Там я прожила майже два роки, поки не помер пан Хаммонд. Відтак пані Хаммонд згорнула господарство, роздала дітей родичам і поїхала до Сполучених Штатів. Мені довелося відправитися до притулку в Хоуптоні, бо ніхто більше не хотів взяти мене. У притулку спочатку теж відмовлялися, посилаючись на переповненість. Однак їм не вдалося відкрутитися, тож я пробула там чотири місяці, поки не приїхала пані Спенсер.

Закінчивши свою оповідь, Енн зітхнула з полегшенням. Вочевидь їй не дуже хотілося розповідати про свій життєвий досвід у світі, де вона нікому не потрібна.

– Ти коли-небудь ходила до школи? – запитала Мерил, направляючи кобилу на прибережну дорогу.

– Не дуже довго. Тільки один рік, коли була в пані Томас. А будинок пані Хаммонд стояв так далеко від школи, що взимку, коли все замітало, я не

могла туди дістатися, а влітку були канікули. Тож для навчання залишалися весна й осінь. Втім, у притулку я, зрозуміло, ходила до школи, навчилася добре читати й знаю напам'ять багато віршів: «Битва під Хохенлінде-ном», «Единбург після повені», «Бінген на Рейні», уривки з «Дів озера» і майже всі «Пори року» Джеймса Томсона та багато інших. Ви любите вірші, від яких мурашки по спині біжать? Є такі вірші в хрестоматії для п'ятого класу – «Падіння Польщі» – ох, прямо тремтіння проймає. Я, зрозуміло, була не в п'ятому, а тільки в четвертому, але старші дівчатка давали мені почитати свої підручники.

– А ці жінки – пані Томас і пані Хаммонд – були добрими до тебе? – запитала Мерил, дивлячись на Енн краєчком ока.

– О-о-о! – нерішуче протягнула дівчинка. Від збентеження її виразне обличчя раптово залилося густим рум'янцем. – О, в них були такі наміри, я знаю, вони збиралися бути якомога добрішими й милішими. А коли люди хочуть бути добрими до тебе, то не варто дуже ображатися, якщо їм це не завжди вдається. У них було таке важке життя. Це тяжке випробування – мати чоловіка-п'яницю. І мати тричі поспіль близнюків – теж, напевно, тяжке випробування. Але я впевнена, що вони хотіли бути добрими.

Мерил більше не ставила запитань. Енн замовкла, захопившись спогляданням узбережжя, а Мерил майже кинула правити гнідою, поринувши в глибоку задуму. Її серце раптом сповнилося співчуттям до цієї дитини. Яке нещасне, позбавлене любові було її життя, натомість сповна заповнене важкою роботою, бідністю, сирітством. Мерил була досить проникливою, щоб читати між рядків історію Енн.

Тож нічого дивного в тому, що дівчинка була в такому захваті від можливості знайти справжній дім і родину. Шкода, що доведеться відіслати її до притулку. А якщо все-таки пристати на пропозицію Метью? Вона, здається, непогана та й до роботи беручка. «Щоправда, говорить дуже багато, – думала Мерил, – але від цього її можна відучити. Та й нема в її мові нічого грубого й вульгарного. В ній точно щось є від молодшої жінки. Схоже, вона справді з хорошої сім'ї».

Дорога вздовж берега моря була «і дикою, й пустельною». Праворуч юрмилися низькорослі ялиці, чий дух не змогли зломити довгі роки боротьби з морськими вітрами. Ліворуч тягнулися круті скелі з червоного пісковика, які подекуди підходили так близько до дороги, що кінь менш спокійний, ніж гніда кобила Мерил, міг би не раз випробувати нерви своїх сидоків. Біля підніжжя скель лежали купи відшліфованих прибоєм валунів і маленькі піщані бухти, всіяні блискучою галькою, немов коштовностями океану. А далі розстиалося море, блакитне й пінисте, а над ним парили чайки – їхні крила сріблясто спалахували на сонці.

– Правда, море неймовірне? – сказала Енн, прокидаючись від довгого споглядання. – Одного разу в Мерисвілі пан Томас винайняв фургон і повіз нас всіх на цілий день до моря, за шістнадцять кілометрів. Я насолоджувалася кожною миттю того дня, хоч доводилося весь час наглядати за дітьми. А потім роками переживала цю подію в щасливих снах. Але цей берег гарніший, ніж у Мерисвілі. Які красиві чайки, правда? Ви хотіли б бути чайкою? Я хотіла б... ну, тобто якби я не була людиною. Як було б чудово прокидатися на світанку й парити цілий день у блакитних просторах

над водою. А потім ввечері летіти до свого гнізда. О, як добре я можу собі все це уявити!.. Що це за величезний будинок попереду?

– Це готель у Вайт Сендс. Його господар пан Кірк. Сезон ще не почався, а загалом сюди приїжджає на літо купа американців. Їм дуже подобається тутешнє узбережжя.

– Я боялася, що це будинок пані Спенсер, – сказала Енн сумно. – Мені туди зовсім не хочеться. Здається, що це кінець мого життя.

VI. Рішення Мерил

І все-таки вони туди приїхали. Пані Спенсер жила у великому жовтому будинку біля бухти Вайт Сендс. Вона прудко вибігла на ганок, а її усмінене обличчя одночасно виражало і здивування, й радість.

– Боже мій, – вигукнула вона, – на кого-кого, а на вас я сьогодні не очікувала. Проте дуже рада бачити. Може, краще розпрягти коня? Як ся маєш, Енн?

– Дякую, добре, – відповіла Енн і тїнь смутку лягла на її обличчя.

– Ми заїдемо на хвилинку, поки кінь відпочине, – сказала Мерил. – Я пообіцяла Метью не затримуватися. Річ у тім, пані Спенсер, що сталося непорозуміння, і я приїхала з'ясувати це. Ми, Метью і я, просили вашого родича Роберта Спенсера передати вам, щоб ви привезли нам з притулку хлопчика десяти або одинадцяти років.

– Мерил, що ви таке кажете! – засмучено вигукнула пані Спенсер. – Роберт прислав до мене свою дочку Ненсі, яка повідомила, що вам потрібна дівчинка... Адже так, Флоро-Джейн? – звернулася вона до своєї дочки, яка теж вийшла на ганок.

– Так, саме так вона й сказала, пані Катберт, – рішуче підтвердила Флора-Джейн.

– Мені страшенно неприємно, – засмутилася пані Спенсер, – що так вийшло, але це не з моєї вини, пані Катберт. Я намагалася влаштувати все якнайкраще й намагалася діяти відповідно до ваших бажань. Ненсі жаклива розтелепа. Скільки разів я її лаяла за неуважність!

– Ми, звичайно, й самі винні, – визнала Мерил. – Нам слід було самим приїхати до вас, а не передавати такі важливі речі через інших. Ну, нічого не поробиш, помилка сталася, і тепер потрібно подумати, як її виправити.

Чи можемо ми відправити дівчинку в притулок? Я вважаю, її візьмуть назад, адже так?

– Гадаю, що так, – сказала пані Спенсер задумливо, – але можливо, не доведеться їй відправляти. Вчора до мене заходила пані Блеветт і дуже шкодувала, що не попросила мене привезти їй дівчинку, щоб допомагати по господарству. У пані Блеветт, як ви знаєте, велика родина, їй важко знайти прислугу. Енн їй дуже підійде. Я називаю це Божим промислом!

Однак Мерил не дуже вірилось, що Бог мав хоч якесь відношення до цієї справи. Вона не була знайома з пані Блеветт, але кілька разів бачила цю маленьку кістляву жінку зі злим обличчям. Говорили, що вона дуже вимоглива хазяйка. Дівча-та-служниці, які в неї не затримувалися, розповідали жакливі історії про її дратівливість, скнарість та нахабних, забіякуватих дітей. Мерил аж жакнулася, коли уявила, що потрібно віддавати Енн на милість такої жінки.

– Добре, я зайду в будинок, і ми обговоримо цю справу, – сказала вона.

– А чи це не пані Блеветт, власною персоною, йде там по доріжці? – вигукнула пані Спенсер, заводячи гостей з передпокою до вітальні, де на них війнуло таким жакливим холодом, неначе повітря, проходячи через темно-зелені щільно закриті жалюзі, втрачало все своє тепло. – Яке щастя! Ми можемо владнати цю справу прямо зараз. Сідайте в крісло, пані Кат-берт. Енн, сядь на отоманку й не крутись. Давайте сюди ваші капелюхи. Флорі-Джейн, піди й постав чайник... Добрий день, пані Блеветт! Ми якраз говорили про вас, ви дуже вчасно прийшли. Знайомтеся: пані Блеветт, це пані Катберт. О, вибачте, я на хвилиночку відлучуся. Забула сказати Флорі-Джейн, щоб вона вийняла булочки з плити.

Вона швидко вибігла з кімнати, попередньо піднявши жалюзі. Енн мовчки сиділа на отоманці, міцно зціпивши на колінах руки, й дивилася на пані Блеветт як загіпнозована. Невже її віддадуть цій жінці з кошавим обличчям і такими суворими очима? Вона відчула, як до горла підіймається грудка й починають щипати очі. Сльози вже от-от мали бризнути, коли повернулася пані Спенсер, рум'яна й сяюча, готова подолати будь-яке утруднення – фізичне, інтелектуальне, духовне.

– Сталася помилка ось з цією маленькою дівчинкою, пані Блеветт, – сказала вона. – Я була впевнена, що пані і пані Кат-берти хочуть взяти на виховання дівчинку. Мені саме так сказали. Проте з'ясувалося, що вони просили надіслати хлопчика. Тож, якщо ви не змінили своє рішення від учора, гадаю, Енн – саме те, що вам потрібно.

Пані Блеветт зміряла Енн з голови до ніг суворим поглядом.

– Скільки тобі років і як тебе звати? – запитала вона.

– Енн Ширлі, – затинаючись, вимовила дівчинка, ще більше зіщулюючись і не наважуючись висловити жодних застережень щодо свого імені. – Мені одинадцять років.

– Гм! На одинадцять ти не виглядаєш. Це, мабуть, через худорбу. Не впевнена, але, кажуть, худорляві люди – непогані працівники. Утім, якщо я

візьму тебе, ти повинна бути хорошою дівчинкою – працюютою, старанною, слухняною. Сподіваюся, ти чесно відпрацюєш за своє утримання. Я позбавлю вас від неї, пані Катберт. Мій найменшенький такий примхливий, всю мене змучив. Якщо хочете, я заберу її просто зараз.

Мерил глянула на Енн, і серце її здригнулося. На блідому обличчі дівчинки читався німий відчай безпорадної маленької істоти, яка знову опинилася в тій самій пастці, з якої щойно вибралася. Мерил раптом зрозуміла, що ця картина переслідуватиме її повсюдно, якщо вона не наважиться покласти край стражданням маленької бідолаги. А ця пані Блеветт! Як можна віддати вразливу, чуйну дитину такий жінці! Ні, вона не візьме на себе таку відповідальність!

– Не знаю, – проказала Мерил повільно. – Я не кажу, що ми з Метью остаточно вирішили не залишати її в себе. Ба більше: Метью навіть налаштований залишити її. Я приїхала тільки, щоб з'ясувати, як саме сталася помилка. Тепер вважаю, що нам краще повернутися та ще раз поговорити з Метью, бо відчуваю, що не повинна приймати остаточне рішення, не порадившись із ним. Якщо ми вирішимо, що не хочемо залишати, то привеземо або відправимо її до вас завтра ввечері. Якщо цього не зробимо, то, значить, вона залишається в нас. Ви згодні на це, пані Блеветт?

– Доведеться погодитися, – відповіла жінка не дуже люб'язно.

Поки Мерил говорила, обличчя Енн немов освітілося сонцем: спочатку стерся вираз відчаю, потім з'явився слабкий промінь надії. Очі її засяяли, як ранкові зорі. Дівчинка зовсім змінилася, а коли через хвилину пані Спенсер і пані Блеветт вийшли з кімнати, щоб пошукати якийсь кулінарний рецепт, за яким та, власне, й прийшла. Енн схопилася й кинулася до Мерил.

– О, пані Катберт, ви й справді сказали, що, може, дозволите мені залишитися в Зелених Дахах? – шепотіла вона майже беззвучно, немов ця чудова можливість могла розвіятися від гучного звуку. – Ви й справді це сказали? Чи я тільки уявила?

– Гадаю, що тобі слід навчитися тримати свою уяву у вузді, Енн, а то ти не можеш розрізняти реальність і фантазії, – ска-зала Мерил сухо. – Так, я справді це сказала, але нічого більше. Ще нічого не вирішено, і можливо, все-таки тебе візьме пані Блеветт. Їй ти, безсумнівно, потрібніше, ніж мені.

– Тоді я краще повернуся до притулку, ніж піду жити до неї, – гаряче вигукнула Енн. – Вона виглядає зовсім як... як свердло.

Мерил придушила усмішку, вважаючи, що Енн слід відчитати за такі слова.

– Соромно маленькій дівчинці говорити такі речі про даму, до того ж незнайому, – сказала вона суворо. – Піди на своє місце, сиди тихо й мовчи, як добре вихована дівчинка.

– Я намагатимуся й робитиму все, що ви скажете. Тільки залишіть мене у вас! – гаряче просила Енн, слухняно повертаючись на своє місце на отоманці.

Коли того вечора вони знову приїхали в Зелені Дахи Метью зустрів їх на дорозі. Мерил ще здалеку помітила брата, який походжав доріжкою і безпомилково вгадала причину його занепокоєння. Вона прочитала полетшення на його обличчі, коли він побачив їх разом з Енн. Але нічого не сказала йому, поки вони не пішли в хлів на доїння. Там вона коротко виклала йому життєву історію Енн і результати своєї бесіди з пані Спенсер.

– Я б і собаки не віддав цій бабі Блеветт, – сказав Метью з незвичайною для нього гарячковістю.

– Мені вона теж не сподобалася, – зізналася Мерил. – Але, Метью, або ми віддамо Енн їй, або нам доведеться залишити її в себе. Здається, ти вже вирішив, тоді я теж згодна... або, точніше, мені доводиться погодитися. Я так довго про це думала, що, здається, звиклася з цією думкою. Мені це видається певного роду обов'язком. Я ніколи не виховувала дитину, тим більше дівчинку, тож, гадаю, в мене буде повно турбот. Але я зроблю все, що зможу. Що стосується мене, Метью, вона може залишитися.

Сумне обличчя Метью враз полагіднішало.

– Ну, я так і знав, Мерил, що ти до цього прийдеш, – сказав він. – Вона така цікава істота.

– Було б краще, якби ти міг сказати, що вона корисна істота, – відрізала Мерил. – Але я постараюся, щоб вона такою стала. І запам'ятай, Метью, не втручайся в мої методи виховання. Може, стара діва небагато знає про виховання дітей, але, впевнена, що старий парубок знає про це ще менше. Якщо мене спіткає невдача, то залишиться цілком достатньо часу, щоб тобі втрутитися й допомогти мені.

– Добре, добре, Мерил, буде, як ти захочеш, – запевнив Метью. – Тільки будь до неї доброю. Гадаю, вона з тих, з ким можна зробити все, якщо тільки підійти з любов'ю.

Мерил фиркнула у відповідь, висловивши своє презирство до поглядів Метью на це чисто жіноче питання, й пішла до молочної кімнати з відрами молока.

«Сьогодні я не скажу їй ні слова, – думала Мерил, розливаючи молоко в глечики. – А то вона так розхвилюється, що не засне. Ну й потрапила ж ти, Мерил Катберт, в історію! Чи думалося тобі хоч колись, що прийде день, коли доведеться взяти на виховання дівчинку з притулку? Це так дивно! Але ще дивніше, що саме Метью причина цього, Метью, який завжди смертельно боявся маленьких дівчаток. Хай там як, ми взяли на себе неабияку відповідальність, і один Бог відає, що з цього вийде!»

VII. Молитва Енн

Того вечора, проводжаючи Енн спати до її кімнати в мезоніні, Мерил суворо сказала:

– Енн, вчора я помітила, що, роздягнувшись, ти розкидала свій одяг по підлозі. Це погана звичка, її треба позбутися. Все, що знімаєш із себе, акуратно згортай і клади на стілець. Я не хочу мати справу з неакуратними дівчатами.

– Я відчувала вчора такі душевні муки, що зовсім не думала про це, – сказала Енн. – Сьогодні все складу акуратно. Від нас завжди цього вимагали в притулку. Втім, я через день про це забувала, бо хотіла швидше пірнути в ліжко, щоб залишитися наодинці з мріями.

– Тобі доведеться щодня пам'ятати про це, якщо залишишся тут, – попередила Мерил. – Ну ось, так краще. Тепер прочитай молитву й лягай спати.

– Я ніколи не читаю молитву, – оголосила Енн.

Мерил не те що здивувалася – жажнулася.

– Енн, що ти таке кажеш! Хіба тебе ніколи не вчили молитися? Бог хоче, щоб усі маленькі дівчата читали молитву. Ти знаєш, хто такий Бог?

– Бог – це дух, нескінченний, вічний і незмінний, вища мудрість, сила, святість, справедливість, доброта й істина, – відповідала Енн швидко й гладко.

Мерил, здавалося, трохи заспокоїлася.

– О, то ти все-таки маєш якесь уявлення, слава Богу! Не зовсім язичниця. Де тебе цього навчили?

– У недільній школі притулку ми вчили катехизис. Мені це дуже подобалося. Щось є чудове в цих словах – «нескінченний, вічний і незмінний». Велично, правда? Чуються гуркіт, немов великий орган грає. Гадаю, це не можна назвати віршами, але звучить, як поезія, правда?

– Ми говоримо не про поезію, Енн, а про вечірню молитву. Хіба ти не знаєш, як це недобре – не молитися щовечора? Боюсь, що ти дуже погана дівчинка.

– Вам теж було б легше бути поганою, якби у вас було руде волосся, – сказала Енн з докором. – Ті, в кого волосся не руде, не розуміють, як це жахливо. Пані Томас сказала мені, що Бог навмисне дав мені руде волосся, й відтоді я перестала ним цікавитися. До того ж я завжди занадто втомлювалася до вечора, щоб обтяжувати себе молитвою. Від людей, яким доводиться няньчити близнюків, не можна очікувати, що вони читатимуть молитву. Скажіть відверто, хіба ви так не думаете?

Мерил вирішила, що релігійне виховання Енн слід почати негайно. Було очевидно, що відкладати не можна.

– Ти повинна читати молитву на ніч, Енн, поки перебуваєш під моїм дахом.

– Звичайно, якщо ви хочете, – погодилася Енн охоче. – Я зроблю все, щоб потішити вас. Але сьогодні вам доведеться сказати мені, що потрібно говорити. Коли я ляжу в ліжку, то придумую по-справжньому прекрасну молитву, яку повторюватиму щовечора. Впевнена, це буде дуже цікаво.

– Треба встати на коліна, – сказала Мерил зніяковіло.

Енн опустила на коліна біля ніг Мерил і серйозно проказала:

– Чому потрібно вставати на коліна, щоб молитися? Якби я захотіла помолитися, то ось що зробила б. Пішла б зовсім одна в широке поле або краще далеко-далеко в ліс і стала б дивитися в небо, у високе-високе, чудове блакитне бездонне небо. І тоді відчула б молитву... Ну, я готова. Що потрібно сказати?

Мерил відчула ще більшу незручність. Вона збиралася навчити Енн найпростішої дитячої молитви «Коли солодкий сон до мене злетить...». Але, пригадаймо, в неї все-таки було почуття гумору. А це не що інше, як друга назва здатності зрозуміти, що й коли доречно. Тому в неї раптом виникла думка про те, що наївна молитва, призначена для малечі в білих сорочечках, котрі шепчуть їй біля колін люблячої матері, зовсім не підходить для цього веснянкуватого створіння, яке нічого не знає про Божу любов і не прагне до неї, бо ніколи не зустрічалось з нею у вигляді любові людської.

– Ти вже велика, Енн і можеш сама помолитися, – сказала вона нарешті. – Просто подякуй Богові за всі його благодіяння й смиренно попроси Його про те, чого хочеш.

– Добре, я постараюся, – пообіцяла Енн, ховаючи обличчя в колінах Мерил.

Милостивий Отець наш небесний – так кажуть священники в церкві, тож, напевно, підійде і для особистої молитви, правда? – запитала вона, піднявши голову на мить. – Милостивий Отець наш небесний, я дякую Тобі за Білий Шлях Чарівності, й Озеро Блискучих Вод, і Бонні, й Снігову Королеву. Я дуже вдячна за них. І це усе те добро, про яке я можу зараз згадати і за яке повинна подякувати Тобі. Щодо моїх бажань, то їх так багато, що перелік забрав би багато часу. Тому я згадаю тільки два – найважливіші. Будь ласка, дозволь мені залишитися в Зелених Дахах і зроби мене красивою, коли я виросту.

З повагою, Анна Ширлі.

– Ось, все в порядку? – запитала вона бадьоро, встаючи з колін. – Я підібрала б значно розкішніші вирази, якби в мене був час подумати.

Тільки думка про те, що не відсутність побожності, а духовне невігластво стало причиною цього незвичайного звернення до Бога, допомогла Мерил зберегти присутність духу. Вона дбайливо вкрила дівчинку ковдрою, в душі пообіцявши собі, що завтра ж велить їй вивчити справжню молитву, і вже виходила з кімнати, забравши свічку, коли Енн знову поклікала її:

– Я щойно згадала, що треба було сказати «Амінь» замість «З повагою». Так? Так священники говорять. Я забула про це, але відчувала, що потрібен якийсь кінець, і я прилаштувала такий. Як ви думаєте, це велика помилка?

– Ні... не думаю... – сказала Мерил. – Лягай і спи спокійно. Добраніч.

– Сьогодні я можу сказати «На добраніч» із чистою совістю, – сказала Енн, із насолодою пірнаючи в подушки.

Мерил повернулася на кухню, поставила свічку на стіл і рішуче звернулася до Метью:

– Метью, саме час, щоб хтось зайнявся вихованням цієї дівчинки. Вона майже повна язичниця. Віриш, вона ніколи в житті не молилася!? Схожу завтра до пастора й попрошу молитовник для дітей, ось що я зроблю. І вона ходитиме до недільної школи, тільки-но я пошию їй пристойну сукню. Так, бачу, клопоту мені вистачатиме. Що ж, кожен повинен мати в житті свою частку турбот. Донині в мене було спокійне життя, але настала нарешті й моя година. Сподіваюся виконати свій обов'язок як слід.

VIII. Виховання Енн

Через відомі причини Мерил так до вечора наступного дня й не сказала Енн, що залишає її в Зелених Дахах. До обіду вона давала їй різні доручення й уважно спостерігала, як дівчинка їх виконує. Та вже до полудня переконалася, що Енн моторна й слухняна, працьовита й тямуща. Головним її недоліком була схильність впадати в задуму. Тоді прямо посеред якогось заняття вона геть-чисто про нього забувала, поки гучне зауваження або несподівана катастрофа не повертали її на землю.

Скінчивши мити посуд після обіду, Енн несподівано зупинилася перед Мерил з виглядом людини, що зважилася дізнатися про найжахливіший вирок. Її тендітна постать тремтіла з ніг до голови, обличчя палало, очі здавалися майже чорними. Вона міцно стиснула руки перед грудьми й благально промовила:

– О, будь ласка, пані Катберт, скажіть мені, чи збираєтеся ви відіслати мене чи ні. Я намагалася бути терплячою весь ранок, але відчуваю, що більше не можу виносити цю невідомість. Це жахливе відчуття. Будь ласка, скажіть мені!

– Енн, ти не ошпарила ганчірку окропом після миття посуду, як я тобі веліла, – сказала Мерил незворушно. – Піди й зроби це, перш ніж ставити запитання.

Дівчинка виконала наказ і, обернувшись до Мерил, знову зупинила на її обличчі благальний погляд.

– Добре, – сказала Мерил, розуміючи, що не здатна придумати жодної причини для відтермінування відповіді на запитання дівчинки. – Гадаю, що можу тобі сказати. Ми з Метью вирішили залишити тебе. Зрозуміло, якщо ти спробуєш бути хорошою дівчинкою та поважатимеш нас. Але, дитя, що з тобою?

– Я плачу, – сказала Енн зніяковіло. – Не знаю чому. Я так зраділа, як тільки людина може радіти. О, радіти – зовсім не те слово. Це було зі мною, коли я побачила Білий Шлях Чарівності й цвітіння вишня... але це! О, це набагато більше, ніж радість. Я щаслива! І намагатимуся бути дуже хорошою. Це тяжка праця, бо пані Томас часто говорила мені, що я жакливо погана. Але все одно намагатимусь з усіх сил. Ви не знаєте, чому я плачу?

– Мабуть, ти просто схвильована та збуджена, – сказала Мерил несхвально. – Сядь на стілець і заспокойся. Боюся, ти занадто схильна як до сліз, так і до сміху. Так, ти залишишся в нас, і ми постараємося, щоб тобі було тут добре. У вересні підеш до школи, бо нині до початку канікул залишилося всього два тижні.

– Як мені вас називати? – запитала Енн. – Пані Катберт? Чи тітка Мерил?

– Ні, зви просто Мерил. Я не звикла до пані Катберт, це мене дратує.

– Але це зовсім нешанобливо – просто Мерил, – запротестувала Енн.

– Гадаю, не буде ніякої неповаги, якщо тільки ти говоритимеш з повагою. Усі в Ейвонлі – і старі, й молоді – звуть мене Мерил, крім священника. Він каже «пані Катберт»... коли згадує про це.

– Мені так хотілося б називати вас тітка Мерил, – сказала Енн сумно. – У мене ніколи не було тітки або іншої родички... навіть бабусі. Тоді мені здавалося б, що я справді належу вам. Можна мені називати вас тітка Мерил?

– Ні, я тобі не тітка, і не люблю давати людям титули, яких вони не носять насправді.

– Але ми могли б уявити, що ви моя тітка.

– Я не могла б, – відрізала Мерил.

– Ви ніколи не уявляєте речі не такими, які вони насправді? – запитала Енн, широко розкриваючи очі.

– Ні.

– О! – Енн глибоко зітхнула. – О, пані... Мерил, як багато ви втрачаєте!

– Не впевнена. Навіщо уявляти речі не такими, які вони насправді? – заперечила Мерил. – Коли Бог створив нас у такому, а не іншому світі, то не для того, щоб ми цей світ уявляли іншим. Ох, це мені нагадало... Енн, піди до вітальні – тільки ноги витри як слід і не напусти мух – та принеси мені листівку, яка стоїть на камінній полиці. На ній надрукована молитва

«Отче наш». Сьогодні ввечері ти витратиш свій вільний час на те, щоб вивчити її напам'ять. Таких молитов, як я чула вчора, більше бути не повинно.

– Так, гадаю, це була дуже нескладна молитва, – сказала Енн, вибачаючись. – Але, розумієте, в мене не було досвіду. Не можна очікувати, щоб людина добре молилася з першого ж разу, правда? Я придумала чудову молитву, коли лягла в ліжку, як і обіцяла. Вона була майже такою довгою, як у священника, і дуже поетична. Але чи повірите – я не згадала жодного слова, коли прокинулася. Гадаю, ніколи не зможу скласти кращу за неї. Чомусь, коли що-небудь придумаєш вдруге, ніколи не виходить так добре, як було вперше. Ви це помічали?

– Є дещо, що ти повинна помітити, Енн. Коли я кажу тобі щось зробити, то хочу, щоб ти слухалася мене відразу, а не стояла стовпом і не міркувала про це без кінця. Іди та зроби, що я тобі веліла.

Енн швидко попрямувала через передпокій у вітальню, проте так довго не поверталася, що Мерил відклала плетиво й, стиснувши губи, вирушила за нею. Вона побачила, що Енн нерухомо стоїть перед картиною. Дівчинка зціпила руки за спиною, обличчя її було піднято вгору. Біле й зелене світло, що пробивалося в кімнату через гілки яблунь і плюща, обливало занурену у споглядання маленьку фігурку неземним сяйвом.

– Енн, про що ти думаєш? – запитала Мерил різко.

Дівчинка здригнулася й повернулася на землю.

– Про це, – сказала вона, вказуючи на картину – досить яскраву репродукцію під назвою «Христос, що благословляє дітей». – Я уявила себе однією з них. Наприклад, он тією дівчинкою в блакитній сукні, яка стоїть у куточку, немов вона нікому не належить, зовсім, як я. Яка ж вона самотня й сумна, правда? Гадаю, в неї немає ні батька, ні матері. Але їй теж хотілося отримати благословення, тому вона боязко пробралася в куточок, сподіваючись, що ніхто її не помітить, ніхто, крім Нього. Я впевнена, я знаю, що вона відчувала. У неї сильно билосся серце, а руки залякли, так само як у мене, коли запитувала, чи залишите ви мене тут. Вона боялася, що Він може не помітити її. Але Він, напевно, помітив, як гадаєте? Я намагалася все це уявити – як вона пробиралася дедалі ближче, поки не постала зовсім близько до Нього. І тоді Він глянув на неї й поклав руку їй на голову, і – о! – який радісний трепет охопив її! Але я хотіла б, щоб митець не зображував Його таким сумним. У Нього таке обличчя на всіх картинах, ви помічали? Тільки мені не віриться, що Він справді був таким сумним, а то діти боялися б Його.

– Енн, – сказала Мерил, дивуючись собі, чому вона давно не перервала промову дівчинки, – не можна говорити такі речі. Це неповага... явна неповага...

Очі Енн мало не випали з орбіт.

– Але я відчуваю таку побожність! Я зовсім не хотіла бути нешанобливою.

– Так, я вірю тобі... але не можна говорити так безцеремонно про ці речі. І ще зверни увагу на таке, Енн. Коли я тебе за чимось посилаю, повертайся відразу, а не мрій і не фантазуй перед картинами. Пам'ятай про це! Візьми цю листівку й ходімо на кухню. Тепер сядь у кутку і вивчи цю молитву напам'ять.

Енн притулила листівку до глека, в якому стояли білопінні яблуневі гілки. Вона принесла їх перед обідом, щоб прикрасити стіл, – Мерил на це подивилася косо, але нічого не сказала. Дівчинка сперлася підборіддям на руки й кілька хвилин мовчки й уважно дивилася на надруковану молитву.

– Мені це подобається, – оголосила вона нарешті. – Дуже красиво. Я вже чула цю молитву: одного разу її читав ректор недільної школи в притулку. Але в нього був такий скрипучий голос, і така похмурість на обличчі, що я безпомилково визначила: для нього молитва була неприємним обов'язком... Це не поезія, але на мене вона справляє таке саме враження, як поезія. «Хай святиться ім'я Твое». Це зовсім як мелодія. О, я так рада, що ви веліли мені це вивчити, пані... Мерил.

– Добре, вчи мовчки, – тільки й сказала Мерил на цю тираду.

Енн нахилила глечик з квітами, ніжно поцілувала суцвіття й відтак кілька хвилин старанно вчила.

– Мерил, – запитала вона знову, – як гадаєте, я знайду душевну подругу в Ейвонлі?

– Що? Яку подругу?

– Душевну... близьку подругу, розумієте... по-справжньому споріднену душу, якій могла б довіряти найпотаємніше. Усе життя мрію зустріти її. Щоправда, вже й не очікувала. Але... останніми днями здійснилося стільки моїх найчудовіших мрій, що, може, й ця теж? Як гадаєте, це можливо?

– Діана Баррі живе на Відлогій Леваді, вона приблизно твого віку. Дуже мила дівчинка. Напевно, ви з нею зможете гратися, коли вона повернеться додому від тітки в Кармоді. Але тобі доведеться звернути увагу на свою поведінку. Пані Бар-рі – дуже вимоглива жінка. Вона не дозволить Діані дружити з погано вихованою дівчинкою.

Енн глянула на Мерил крізь квітучу гілку повними цікавості очима:

– А яка вона, Діана? У неї не руде волосся, ні? О, сподіваюся, що ні. Досить вже того, що в мене воно руде. Я не змогла б перенести цього ще й у душевної подруги.

– Діана дуже красива дівчинка. У неї очі й волосся чорні, а щічки рожеві. Вона слухняна й кмітлива, а це краще, ніж бути красивою.

Мерил так само любила мораль, як Герцогиня в Країні Чудес, і сама себе переконала, що її слід додавати до кожного зауваження, зверненого до дитини, яку виховують.

Але Енн легко обійшла мораль і вхопилася тільки за чудові можливості, які цій моралі передували.

– О, як добре, що вона красива! Це майже як самій бути такою. Якщо вже я негарна, то було б приємно мати красиву душевну подругу. У вітальні пані Томас стояла книжкова шафа зі скляними дверцятами. Але замість книжок у ній стояли банки з варенням, коли, зрозуміло, воно в неї було. В одній дверці скло розбив пан Томас, коли був трохи п'яний. Інші були цілими, тож я зазвичай уявляла, що моє зображення в них – це дівчинка, яка живе в шафі. Мені захотілося назвати її Кеті Морис. Ми були дуже близькими. Я розмовляла з нею годинами, особливо в неділю. Кеті була моєю втіхою й радістю. Ми уявляли, що книжкова шафа зачарована і якби тільки я знала чарівне слово, то могла б відчинити двері й увійти до кімнати Кеті, а не натрапити на полиці із варенням і порцеляною. Тоді Кеті Морис узяла б мене за руку й повела в чудове місце, де повно квітів, сонячного світла й фей, і ми завжди жили б там щасливо.

Коли мені довелося перейти до пані Хаммонд, то найбільшим нещастям було втратити Кеті Морис. Вона теж почувалася нещасною, я знаю, бо плакала, коли поцілувала мене на прощання через дверцята книжкової шафи. У пані Хаммонд не було книжкової шафи. Але біля річки неподалік від будинку тяглася зелена долина, і там жило чарівне відлуння. Воно повторювало кожне сказане слово. Я уявила, що це дівчинка, на ім'я Віолетта, і ми з нею дружили. Я полюбила її майже так само, як і Кеті Морис... не зовсім, але майже так само. Увечері напередодні мого від'їзду до притулку я сказала Віолетті «Прощай», і її «Прощай» повернулося до мене зі сльозами в голосі. Я так прив'язалася до неї, що в мене не вистачило духу уявити душевну подругу в притулку... навіть якби там був простір для уяви.

– Гадаю, дуже добре, що його там не було, – сухо завважила Мерил. – Я не схвалюю подібних дурниць. Ти, здається, сама віриш у свої вигадки. Тобі буде корисно мати справжню живу подругу, щоб у тебе не було таких фантазій в голові. І не розповідай пані Баррі про цих своїх Кеті Морис і Віолетт, а то вона подумає, що ти верзеш нісенітниці.

– О ні, не розкажу. Я можу говорити про них не з кожним – занадто священна для мене пам'ять про них. Але вам мені захотілося розповісти... О, дивіться, яка велика бджола вилетіла з суцвіття! Подумати тільки, жити в такому прекрасному місці – в суцвітті яблуні! Уявіть, спати у квітці, коли вітер тихенько її похитує. Якби я не була людиною, то хотіла б бути бджолою й жити у квітці.

– Вчора ти хотіла бути чайкою, – фиркнула Мерил. – Гадаю, ти дуже непостійна. Я веліла тобі вчити молитву, а не розмовляти. Але ти, здається, не в змозі мовчати, якщо поблизу хтось може слухати твою балаканину. Піди до себе в кімнату й учи там.

– О, я знаю вже майже всю... крім останнього рядка.

– Добре. Роби, що я звеліла. Піди до своєї кімнати й довчи як слід. І залишайся там, поки я не покличу тебе допомогти мені приготувати чай.

– Можна мені взяти квіти з собою? – попросила Енн.

- Ні, не варто засмічувати кімнату квітами. І взагалі, слід було залишити їх на дереві.

- Я теж відчула, що не слід скорочувати їхнє чарівне життя, - сказала Енн. - Якби я була квіткою, то не хотіла б, щоб мене зірвали. Але спокуса була непереборною. Що ви робите, коли стикаєтесь з непереборною спокусою?

- Енн, ти чула, що я звеліла тобі йти в кімнату?

Дівчинка зітхнула й потихеньку рушила до мезоніну. Там сіла на стілець біля вікна й повела дала:

- Ну ось, я вже знаю всю молитву. Я вивчила останнє речення, поки підіймалася сходами... Тепер я уявлю, що ця кімната виглядає зовсім інакше й такою вона залишиться назавжди. Підлога вкрита білим оксамитовим килимом в яскраво-червоних трояндах, а на вікнах яскраво-червоні шовкові штори. Стіни обвішані gobеленами із золотої й срібної парчі. Меблі з червоного дерева. Я ніколи не бачила червоного дерева, але це звучить розкішно. Тут канапа, вся завалена чудовими шовковими подушками - рожевими, блакитними, пурпуровими, золотистими, і я граціозно розкинулася на них. Я бачу своє зображення в чудовому великому дзеркалі, що висить на стіні. Я висока й царствено прекрасна, одягнена в сукню, оздоблену білими мереживами. У мене перловий хрест на грудях і перла в чорному, як ніч, волоссі. Моя шкіра - біла, як слонова кістка. Мое ім'я - леді Корделія Фіцджеральд... Ні-ні, я не могу так забутись, щоб це все здалося мені правдою.

Вона, пританцьовуючи, підбігла до маленького дзеркала. З дзеркала на неї глянуло веснянкувате обличчя з гострим підборіддям і серйозними сірими очима.

- Ти всього лише Енн із Дахів Зелених, - сказала вона суворо. - Я бачу тебе такою, яка ти є, навіть коли ти намагаєшся уявити, що ти леді Корделія. Проте краще бути Енн із Дахів Зелених, ніж Анною нізвідки, правда?

Вона нахилилася, ніжно поцілувала своє зображення в дзеркалі й підійшла до відчиненого вікна.

- Дорога Снігова Королево, добрий вечір! Добрий вечір, дорогі берізки в долині. Добрий вечір, дорогий сірий будинок на пагорбі. Цікаво, чи стане Діана моєю душевною подругою? Сподіваюся, стане, я її дуже любитиму. Проте я ніколи не ображу забуттям Кеті Морис і Віолетту, бо не хочу зачіпати чиїсь почуття, навіть почуття дівчинки з книжкової шафи або ді-вчинки-відлуння. Згадуватиму їх щодня, посилаючи поцілунок.

Енн кінчиками пальців послала кілька повітряних поцілунків у бік розквітлої вишні, а потім, поклавши підборіддя на руки, з насолодою занурилася в солодкі мрії.

IX. Обурення пані Рейчел Лінд

Минуло два тижні від появи Енн у Зелених Дахах, а пані Лінд ще не спромоглася як слід її роздивитися. Втім, слід зазначити, була вона в тому не винна. Важкий не по сезону грип змусив цю гідну жінку залишатися вдома з часу її останнього візиту в Зелені Дахи. Пані Рейчел хворіла нечасто й не надто співчувала людям зі слабким здоров'ям. Проте грип, на її переконання, не був звичайною хворобою, тож слід було вбачати в ньому певного роду кару Божу. Втім, щойно лікар дозволив їй виходити з дому, вона невідкладно рушила до Зелених Дахів, щоб з'ясувати, чи правду люди кажуть про сирітку, яка тут оселилася.

У минулі два тижні Енн не витрачала даремно й хвилини: вона вже знала кожне дерево й кожен кущик біля будинку. Також виявила, що за яблуневим садом починається стежка до лісу й пройшлася нею до самого кінця. А дорогою було на що подивитися. Спочатку шлях лежав уздовж чарівних вигинів струмка, потім через місток, відтак починалися зарості ялиці, а дикі вишні стояли обабіч і утворювали склепіння, посплітавшись між собою гілками. Ще згодом стежка петляла кутками, густо порослими папоротями, й губилася під кронами кленів і горобин, які погойдувалися на вітрі.

Енн подружилася також із джерельцем в долині – напрочуд глибоким, чистим і незвичайно холодним. Воно було обкладене гладкими плитами червоного пісковика, а навколо росли папороті, схожі на долоні велетів. За ними був дерев'яний місток, який повів легкі ніжки Енн до порослого лісом пагорба, де під високими густими ялинами та смереками панували вічні сутінки.

Тут росли міриади ніжних конвалій, цих скромних і чарівних лісових квітів, та де-не-де траплялися бліді, легкі переліски, немов душі торішніх первоцвітів. Тонкі павутинки виблискували між деревами, ніби нитки срібла, а шишки ялин, здавалося, дружно шепотілися між собою.

Усі ці чудові подорожі тривали в ті години, коли їй дозволялося погратися. Після повернення Енн засипала Метью та Мерил розповідями про свої «відкриття». Метью, зрозуміло, не скаржився, він слухав все з мовчазною й задоволеною усмішкою. Мерил спочатку дозволяла всю цю «балаканину», а потім зі здивуванням зрозуміла, що слухає не з меншим захопленням, ніж Метью. Тоді вона зазвичай поспішно змушувала Енн «притримати язика».

Коли пані Лінд нарешті добралася до Зелених Дахів, Енн блукала садом, роздивляючись буйно порослі трави, яким додало кольорів червонувате вечірнє сонце. Тож у поважної жінки було вдосталь часу для всебічного звіту про свою хворобу, включно з деталізацією кожного больового відчуття та кількості ударів серця при цьому. Мерил навіть подумала, що грип може залишити незабутні споми́ни. Коли всі подробиці були оприлюднені, пані Рейчел перейшла до обговорення не менш цікавої для неї теми, якій, власне, і присвятила свій візит:

– Я чула дивні речі про вас із Метью.

– Гадаю, ти здивована не більше, ніж я сама, – підтакнула Мерил. – Тільки зараз починаю приходити до тями.

– Жакливо, що сталася така помилка, – сказала пані Рейчел співчутливо. – А ви не могли відправити її назад?

– Мабуть, могли, але вирішили не робити цього. Метью вона сподобалася. Та й мені самій вона подобається, хоч, визнаю, недоліків також не бракує. Наш будинок немов ожив. Вона і справді миле створіння.

Мерил чомусь сказала більше, ніж збиралася, й одразу прочитала несхвалення на обличчі пані Рейчел.

– Ви взяли на себе величезну відповідальність, – сказала вона похмуро, – особливо тому, що ніколи не мали справи з дітьми. Я вважаю, ви мало знаєте про цю дівчинку та її характер, та й не можна заздалегідь вгадати, якою виявиться ця дитина. Але я, звичайно, не хочу налякати вас, Мерил.

– Це й неможливо, – сухо відрізала та. – Якщо вже я на щось наважуюся, то не відступаю. Тобі, напевно, хочеться поглянути на Енн? Я покличу її.

Енн вбігла до кімнати з наміром розповісти про нове «відкриття», проте, побачивши незнайому особу, розгублено зупинилася в дверях. Вона справді виглядала дещо дивно в короткій затісній сукні з цупкої тканини, пошитій у сиротинці. Ноги, що стирчали з-під неї, здавалися незграбно довгими. Веснянки, пригріті сонечком, стали немов помітнішими та ряснішими, ніж зазвичай, а непокрите, розшарпане вітром волосся здавалося ще рудішим.

– Гм, вибрали тебе не за красу, це точно, – таким виразним був коментар пані Рейчел Лінд, яка завжди пишалася тим, що висловлювала свою думку без звичних для інших еківоків. – Яка вона худезна й негарна, Мерил! Іди сюди, дитинко, дай мені краще тебе роздивитися. Господи помилуй, та чи бачив хто стільки ластовиння? А волосся яке червоне – морквина морквиною! Підходь ближче, дитинко, чуєш?

Енн «підійшла», але зовсім не так, як очікувала ця поважна добродійка. Відстань від порогу до пані Рейчел вона пододала, здавалося, одним величезним стрибком. А коли зупинилася, то та аж відсахнулася від неї: обличчя дівчинки почервоніло від гніву, губи кривилися, а тендітна постать тремтіла з голови до ніг.

– Я вас ненавиджу! – закричала вона, задихаючись і тупаючи ногою. – Я вас ненавиджу, ненавиджу, ненавиджу... – Вона тупала дедалі сильніше з кожним черговим потвердженням ненависті. – Як ви смієте називати мене худезною й непривабливою? Як ви смієте говорити, що в мене веснянки та руде волосся? Ви груба, невихована, бездушна жінка!

– Енн! – вигукнула Мерил з жахом.

Але дівча безстрашно дивилося в обличчя пані Рейчел, виблискуючи очима й стиснувши кулачки. Лютим роздратуванням віяло від усієї її фігурки.

– Як ви смієте говорити таке про мене? – повторювала вона несамовито. – Чи хотіли б ви почути таке про себе? Коли б вам сказали, що ви товста й

незграбна й у вас, ймовірно, немає й іскри уяви! Мене не хвилює, що я ранитиму ваші почуття, коли це кажу! Я навіть хочу їх ранити. Ви поранили мої почуття сильніше, ніж будь-коли їх ранив п'яний чоловік пані Томас. І я ніколи не пробачу вам цього, ніколи, ніколи!

І вона тупнула ніжною ще. А потів ще і ще.

– Так чи хто бачив щось подібне! – вигукнула приголомшена пані Рейчел.

– Енн, іди до своєї кімнати й залишайся там, поки я не прийду, – сказала Мерил, коли нарешті прийшла до мови.

Енн, вибукнувши сльозами, кинулася до дверей й зачиняючи гупнула ними так, що аж стіни задрижали. Вихором промчавши передпокоем і сходами, вона увірвалася до кімнатки в мезоніні, сповіщаючи про це черговим гуркотом ні в чому не винних дверей.

– Ну, не заздрю тобі, Мерил, що ти будеш це виховувати, – урочисто сказала пані Рейчел.

Мерил вже відкрила рота, щоб вимовити якісь примирливі слова, але чомусь сказала зовсім не те, що думала:

– Тобі не слід було насміхатися над її зовнішністю, Рейчел.

– Мерил, чи не хочеш ти сказати, що виправдовуєш цей кошмарний спалах люті? – запитала пані Рейчел роздратовано.

– Ні, – повільно проказала Мерил. – Я не виправдовую її. Вона повелася жакливо, й мені доведеться поговорити з нею про це. Але ми повинні брати до уваги деякі обставини. Її ніколи не вчили, що правильно, а що – ні. А ти справді була дуже жорстокою до неї, Рейчел.

Мерил не змогла втримати в собі останнє речення, хоч знову здивувалася, що сказала його. Пані Рейчел підвелася з виглядом ображеної гідності.

– Бачу, Мерил, мені доведеться бути дуже обережною у висловлюваннях після цього, бо делікатні почуття сиріт, привезених невідомо звідки, в цій хаті віднедавна на першому місці. О ні, я не серджуся, не хвилююся. Мені дуже шкода вас, тож про роздратування не йдеться. Вам доведеться нелегко з цією дитиною. Коли б ти зважила на мою пораду – чого ти, я вважаю, не зробиш, хоч я виховала десятеро дітей і поховала двох, – то «поговорила» б з нею гарною березовою різкою. Гадаю, це була б найефективніша мова у спілкуванні з такою дитиною. Здогадуюся, що характер у неї такий само полум'яний, як її волосся. Ну, до побачення, Мерил. Сподіваюся, ти час від часу заходитимеш до мене, як зазвичай це робила. Проте на мене тут не чекай.

І пані Рейчел з гідністю виплила з кімнати – якщо тільки можна сказати так про гладку жінку, яка завжди ходить перевальцем. Своєю чергою Мерил, навіть не сказавши гості прощальних слів, з похмурим виразом обличчя попрямувала в мезонін.

Підіймаючись сходами, вона невпинно роздумувала над тим, як же слід вчинити. Безумовно, нещодавно розіграна сцена була жахливою. До неї додавалося й те, що Енн виявила таку запальність саме перед пані Рейчел Лінд! Мерил раптом зупинилася, бо з докором визнала, що саме участь сусідки тривожить її більше, аніж поведінка Енн. Як же покарати її? Дружня порада про березову різку, чудодійну властивість якої, очевидно, відчули на собі всі діти пані Рейчел, не знайшла відгуку в серці Мерил. Вона навіть уявити не могла, що зможе бити дитину. Ні, потрібно знайти інший спосіб покарання, щоб змусити Енн усвідомити всю тяжкість її проступку.

Так нічого й не придумавши, Мерил прочинила двері в кімнату. Дівчинка лежала на ліжку в брудних черевиках, зануривши обличчя в подушку й буквально заходилася плачем.

– Енн, – сказала Мерил несподівано примирливо.

Відповіді не було.

– Енн, – вже суворіше повторила вона, – зараз же встань з ліжка й послухай, що я тобі скажу.

Дівчинка сповзла з ліжка й сіла на стілець, що стояв поруч. Її обличчя розпухло й було мокрим від сліз. Вона вперто не піднімала очей.

– Добре ж ти поводишся, Енн! Тобі не соромно?

– Ця жінка не мала жодного права називати мене некрасивою й рудою, – схлипуючи проказала Енн.

– Ти теж не мала жодного права так гніватися й ображати її. Мені було соромно, дуже соромно за тебе. Я хотіла, щоб ти була мила та ввічлива з пані Лінд, а ти зганьбила мене. А ще геть чисто не розумію, чому тебе так зачепило про руду й негарну. Ти сама це не раз говорила.

– Але ж це велика різниця, коли ви говорите щось про себе й коли чуєте це від інших, – зі сльозами проказала Енн. – Ви можете знати, як насправді виглядаєте, але ж сподіваєтесь, що інші думають інакше. Ви, напевно, думаєте, що в мене жахливий характер, але я нічого не могла з собою вдіяти! Коли вона все це сказала, щось у мені піднялося й стало душити. Я просто повинна була накинутися на неї.

– Ну й показала ти себе, Енн, повинна я сказати. З найкращого боку! Відтепер пані Лінд розповідатиме про тебе всюди – можеш, не сумніватися. Це жахлива історія, Енн.

– Ви просто уявіть, що відчували б, якби хтось обізвав вас худезною й негарною, – не стримуючи сліз, виправдовувалася Енн.

Давній спогад несподівано ожив у пам'яті Мерил. Вона була ще зовсім маленькою, коли почула, як одна з її тіток сказала, звертаючись до іншої родички: «Шкода, що воно таке непоказне, негарне створіння». Тільки в п'ятдесят Мерил, нарешті, змогла забути ці слова, що так вжалили її тоді, а потім усе життя не давали спокою. Тому вона повела далі вже значно м'якше:

– Я не стверджую, що пані Лінд вчинила правильно, кидаючи тобі в обличчя ті слова. – Рейчел завжди занадто прямолінійна. Але це зовсім не вибачає твоєї поведінки. Вона незнайома жінка, набагато старша за тебе і до того ж моя гостя – ось три вагомі підстави, щоб поставитися до неї з усією повагою. Однак ти повелася грубо й зухвало, тому... – тут в голову Мерил нарешті прийшла рятівна ідея покарання – тобі доведеться піти до неї додому й попросити вибачення.

– Я ніколи не зможу цього зробити, – сказала Енн з рішучою похмурістю. – Ви можете покарати мене найжорстокіше, Мерил. Наприклад, замкнути в темному, вологому підвалі, де живуть змії й жаби, й тримати там на хлібі та воді. Я не скаржитимуся. Але я не зможу попросити вибачення в пані Лінд.

– У нас немає звичаю замикати людей в темних, вологих підвалах, – сказала Мерил холодно. – До того ж їх і немає в Ейвонлі. Але перепросити в пані Лінд тобі доведеться, інакше залишатимешся у своїй кімнаті доти, поки не наважишся це зробити.

– Значить, мені доведеться залишитися тут назавжди, – скорботно сказала Енн. – Я не можу сказати пані Лінд, ніби шкодую про те, що їй сказала. Бо я не шкодую! Мене непокоїть, що я засмутила вас, а те, що сказала цій жінці сприймаю з величезним полегшенням. Я навіть не можу уявити, що шкодую про це.

– Може, твоя уява запрацює краще завтра вранці, – сказала Мерил, встаючи, щоб піти. – У тебе є ніч, щоб проаналізувати свою поведінку та змінити свою думку. Ти говорила, що постараєшся бути дуже хорошою дівчинкою, якщо ми залишимо тебе в Зелених Дахах, але мушу визнати: в це важко повірити сьогодні.

Залишивши цю парфянську стрілу терзати бурхливу душу Енн, Мерил спустилася на кухню, охоплена болісним неспокоєм і роздратуванням. Вона сердилася на себе, так само як і на Енн, бо, раз у раз згадуючи приголомшене обличчя пані Рейчел, губи її мимоволі розтягувалися в усмішці і виникало нестримне бажання розреготатися.

Х. Вибачення Енн

Того вечора Мерил нічого не сказала Метью про те, що трапилося, але коли наступного ранку Енн не поступилася, довелося пояснити їй відсутність за сніданком. Мерил не втаїла від Метью жодної подробиці, доклавши водночас чимало зусиль, щоб віддати належне жакливій поведінці Енн.

– Непогано, що Рейчел Лінд так поставили на місце. Вона просто стара пліткарка, яка всім остогидла, – такою була «підтримка» Метью.

– Метью, ти мене дивуєш! Адже знаєш: поведінка Енн не витримує жодної критики та все одно стаєш на її бік! Може, скажеш, що вона зовсім не заслуговує покарання?

– Ну... ні... не зовсім, – зніяковіло промимрив Метью. – Так, визнаю: її треба трошки покарати. Але не будь з нею занадто суворою, Мерил. Згадай, в неї нікого не було, щоб навчати доброго поведінню. Ти... ти ж даси їй поісти?

– Хіба ти коли чув, щоб я голодом примушувала людей до доброї поведінки? – запитала Мерил обурено. – Вона істиме у своїй кімнаті. Проте залишатиметься там доти, поки не зважиться на вчинок. Це остаточне рішення, Метью.

На обіді й вечері Енн, як і раніше, не було за столом. Щораз Мерил відносила в мезонін повну тацю страв і пізніше приносила їх на кухню майже неторканими. Увечері Метью не витримав і уважно з занепокоєнням придивився до вщерть заповненої таці. Невже Енн цілий день нічого не їла?

Метью саме тинявся без діла біля комор, коли Мерил рушила на дальнє пасовище за коровами. Власне, він доживався саме цього моменту, щоб прослизнути в будинок і з виглядом злодія піднятися в мезонін. Зазвичай Метью обертався між кухнею і своєю маленькою спальнею біля передпокою, часом наважуючись відвідати хіба що вітальню або ідальню, коли до чаю запрошували священника. Але на другому поверсі свого будинку він був востаннє чотири роки тому, коли допомагав Мерил клеїти шпалери в гостьовій кімнаті.

Він тихенько пройшов через маленьку вітальню мезоніну, відтак якусь мить постояв перед дверима кімнатки Енн, перш ніж наважився постукати у двері, а потім відчинити їх.

Енн сиділа на жовтому стільці біля вікна, сумно дивлячись у сад. Вона здавалася такою маленькою й нещасною, що в Метью здригнулося серце. Він безшумно зачинив за собою двері й навшпиньки підійшов до неї.

– Енн, – прошепотів він, немов боячись, що їх підслуховують. – Як ти тут, Енн?

Дівчинка важко усміхнулася:

– Непогано. Я багато уявляю, й саме це допомагає приємніше коротати час. Звичайно, мені досить самотньо, проте сподіваюся незабаром звикнути.

Енн знову усміхнулася, хоробро дивлячись вперед – на довгі роки майбутнього одиничного ув'язнення.

Метью згадав, що він повинен сказати те, що збирався, не втрачаючи часу, бо Мерил могла повернутися раніше, ніж зазвичай.

– Послухай, Енн, подумай... краще це зробити й покінчити з цим, – прошепотів він. – Доведеться це зробити рано чи пізно, знаєш, адже Мерил – жакливо

непохитна жінка... жакливо непохитна, Енн. Зроби це зараз. послухай. і все буде позаду.

– Ви маєте на увазі попросити вибачення в пані Лінд?

– Так... попросити вибачення... саме так, – сказав Метью гаряче. – Загладити це, так би мовити. Ось до цього я й веду.

– Мабуть, я можу це зробити заради вас, – сказала Енн задумливо. – І це буде правдою, коли я скажу, що мені шкода за свою поведінку, бо й справді шкодую. Хоч учора ввечері я цього не відчувала і вночі теж, бо страшенно злилася. Прокидалася тричі і не тямала себе від люті. Але сьогодні вранці все пройшло. Залишилася тільки якась неприємна знемога. І мені стало так соромно. Але я навіть думки не допускала, щоб піти й сказати про це пані Лінд. Це так принизливо. Тож вирішила, що краще залишуся тут під замком на все життя. Але тепер... для вас я зробила б що завгодно... і якщо ви справді хочете, щоб я...

– Ну, звичайно, хочу. Там внизу жакливо самотньо без тебе. Сходи й загладь це все... будь хорошою дівчинкою.

– Добре, – сказала Енн покійрно. – Я скажу Мерил, щойно вона повернеться, що розкалася.

– Правильно... правильно, Енн. Але не кажи Мерил, що я з тобою про це говорив. Вона подумає, що я втручаюся в її справу, а я обіцяв цього не робити.

– Навіть дикі коні не вирвуть у мене цю таємницю, – урочисто пообіцяла Енн. – Тільки незрозуміло, як дикі коні можуть вирвати у кого-небудь таємницю...

Але Метью вже пішов, переляканий власним успіхом. Він квапливо попрямував до найвіддаленішого кінського пасовища, щоб відвести від себе будь-яку підозру. Тим часом Мерил, яка, зрозуміло, ні про що не здогадувалася, після повернення в будинок була приємно здивована, почувши жалібний голосок, що доносився згори біля поручнів сходів:

– Мерил!

– Ну, що таке? – запитала вона, заходячи до вітальні мезоніну.

– Мені шкода, що я втратила самовладання й наговорила грубощів... я згодна піти й сказати це пані Лінд.

– Дуже добре, – відповідала Мерил рішучим голосом, нічим не видавши полегшення, яке відчула при цій звістці. Перед цим вона вже занепокоєно розмірковувала над тим, що робитиме, якщо Енн не захоче поступитися. – Я зайду за тобою після доіння.

Вони йшли, тримаючись за руки, одна – з піднятою головою й виглядом переможниці, друга – згорбившись і виглядаючи вельми пригнічено. Але з пів дороги пригніченість Енн десь поділася, немов за помахом чарівної палички. Дівчинка підняла голову й легко закрокувала попереду, раз у раз повертаючи

голову у бік західсонця. Ба більше: від неї повіяло ледь стримуваним пожвавленням. Мерил несхвально дивилася на цю зміну – це вочевидь не нагадувало смиренне каяття, з яким слід було постати перед ображеною пані Лінд.

– Про що ти думаєш, Енн? – запитала вона різко.

– Про те, що маю сказати пані Лінд, – мрійливо відповідала дівчинка.

Здавалося б, усе гаразд... або майже... Проте Мерил не могла позбутися враження, що її план покарання зазнає краху. Енн не мала права виглядати такою радісною. Втім, саме такою вона була доти, поки не постала перед пані Лінд, яка, зрозуміло, сиділа з плетивом біля вікна своєї кухні. Тоді світ померк в очах дівчинки, а всі її риси набули сумного каяття. Перш ніж будь-хто встиг сказати хоч слово, Енн несподівано впала на коліна перед здивованою пані Рейчел і з благанням простягнула до неї руки.

– О, пані Лінд, я так глибоко шкодую, – сказала вона з тремтінням у голосі. – Я ніколи не зможу висловити все, що мене засмутило... ні, ніколи, навіть, якщо скористаюся усіма словами словника. Ви повинні просто це уявити. Я поводитися жакливо щодо вас... і накликала ганьбу на моїх любих друзів,

Метью та Мерил, які дозволили мені залишитися в Зелених Дахах, хоч я й не хлопчик. Визнаю, я страшенно погана й невдячна дівчинка й заслуговую на найстрашніше покарання й вигнання з товариства шанованих людей.

Це було дуже нерозумно з мого боку – піддатися гніву через те, що ви сказали правду. А кожне ваше слово було правдивим. У мене руде волосся, я веснянкувата, худезна, негарна. Те, що я сказала вам, теж було правдою, але мені не слід було цього говорити. О, пані Лінд, прошу вас, будь ласка, вибачте! У разі вашої відмови, це стане трагедією всього мого життя. Адже ви не хочете бути причиною трагедії всього життя бідної маленької сироти, нехай навіть у неї й жакливий характер? О, я впевнена, – ви не хочете. Прощу вас, скажіть, що ви прощаєте мене, пані Лінд.

Чекаючи на вирок, Енн склала руки та схилила голову.

Не могло бути ніяких сумнівів в її ширості – вона чулася в кожному звуці її голосу. Жінки відчували це. Проте Мерил із жахом зрозуміла, що насправді Енн насолоджувалася юдолю приниження й упивалася повнотою свого смирення. А де ж цілюще покарання, яке вона, Мерил, винайшла і яким так хизувалася? Енн перетворила його на свого роду задоволення.

Щоправда, добра пані Лінд, не обтяжена зайвою проникливістю, все сприйняла за чисту монету. Вона зрозуміла тільки, що Енн перепросила за всіма правилами, й почуття образи назавжди зникло з її люблячого серця, хай у ньому і відводилося багато місця для чужих справ.

– Ну, ну, дитинко, встань, – сказала вона сердечно. – Звичайно, я тебе прощаю. Напевно, я теж сказала тоді трохи зайвого. Однак вже така я відверта, все прямо кажу. Ти не бери це так близько до серця, ось що. Ніде правди діти, волосся в тебе справді жакливо руде. Але я ходила до школи з такою самою рудоволосою дівчинкою, але коли вона виросла, волосся в неї

потемнішало і стало красивого каштанового кольору. Тож я зовсім не здивуюся, якщо і твое потемніє... зовсім не здивуюся.

– О, пані Лінд! – Енн глибоко зітхнула, підіймаючись з колін. – Ви даруєте мені надію. Я вічно вважатиму вас своєю благодійницею. О, я можу винести все, якщо тільки нагадуватиму собі, що мое волосся, коли виросту, стане красивого каштанового кольору. Набагато легше бути хорошою, якщо мати гарне каштанове волосся, як гадаєте? Можна мені тепер піти у ваш сад і посидіти на лавці під яблунею, поки ви з Мерил розмовлятимете? Там набагато більше простору для уяви.

– Так, Боже мій, звичайно біжи, дитинко. І можеш, якщо хочеш, нарвати собі букет квітів, вони ростуть там у куточку, біля лави.

Коли двері за Енн зачинилися, пані Лінд швидко піднялася, щоб запалити лампу.

– Вона й справді дивна дівчинка. Сідай на цей стілець, Мерил, він зручніший. Той я тримаю для наймита... Так, вона дивна дитина, але щось у ній є таки привабливе. Тож не дивуюся тепер, що ви з Метью взяли її... і не боюся за вас... Вона, може, виявиться зовсім непоганою. Звичайно, в неї дивна манера висловлюватися... трішки занадто... ну, дуже сильні вирази, ти розумієш. Але це, напевно, пройде, коли вона поживе з цивілізованими людьми. І характер у неї занадто нестриманий, я відчуваю. Але в цьому є свої плюси, коли дитина спалахне й одразу охолоне, вона не здатна на хитрощі й обман. Збережи Боже цю безхитрісну дитину! А загалом, Мерил, вона, схоже, мені подобається.

Коли Мерил вийшла з будинку, Енн вибігла їй назустріч із запашних сутінків саду з оберемком білих нарцисів у руках.

– Я добре перепросила, правда? – запитала вона з гордістю, коли вони рушили до Зелених Дахів. – Направду довелося не одну хвилину думати. Тож вирішила, раз цього не уникнути, то потрібно все зробити як слід.

– Ти справді постаралася, – визнала Мерил. І знову з жахом відчула, що, згадуючи сцену вибачення, їй хочеться сміятися. Тож вона притлумила своє сумління тим, що сказала суворо:

– Сподіваюся, ти навчишся опановувати себе, щоб надалі не потрапляти в схожі ситуації.

– Якби люди не потішалися над моєю зовнішністю, про таке не йшлося б, – сказала Енн, зітхнувши. – Я не серджуся ні через що інше, але так втомилася від подібних глузувань, що одразу скипаю. Гадаєте, мое волосся й справді стане красивого каштанового кольору, коли виросту?

– Ти не повинна так багато думати про свою зовнішність, Енн. Не хочу тебе засмучувати, але на позір ти занадто пихата дівчинка.

– Як я можу бути пихатою й одночасно негарною? – заперечила Енн. – Так, я люблю все красиве, але мені терпець уривається дивитися в дзеркало й постійно бачити там щось зовсім негарне. Мені так сумно від цього... так

само мені ведеться, коли бачу будь-яку потворну річ. Я її жалію, бо вона негарна.

– Гарний той, хто чинить добро, – процитувала Мерил.

– Мені про це вже говорили, але я в цьому чомусь сумніваюся, – скептично завважила Енн, нюхаючи нарциси. – О, які ці квіти запашні! Як це мило, що пані Лінд мені їх подарувала. У мене тепер зовсім немає до неї ворожого почуття. Навпаки, так добре стає на душі, коли вибачишся й отримаєш прощення, правда?.. Які зірки сьогодні яскраві! Якби ви могли жити на зірці, то яку вибрали? Я – он ту, велику та яскраву, над тим темним пагорбом.

– Енн, помовч, – сказала Мерил, відчуваючи, що цілковито виснажена спробами встежити за польотом думок дівчинки.

Енн більше не промовила й слова, поки вони не ступили на стежку, що вела до їхнього будинку від великої дороги. Легкий пустотливий вітерець, весь просочений пряним ароматом молодих, окроплених росю папоротей, подув їм назустріч. Вдалині поміж тіней дерев виднілося привітне світло, що лилося з вікна кухні Зелених Дахів. Енн несподівано притулилася до Мерил і засунула свою ручку в її загрубілу долоню.

– Як це чудово – повертатися додому, знаючи, що це твій справжній дім, – сказала вона. – Я вже люблю Зелені Дахи, хоч ніколи раніше не любила жодного місця. Жодне не здавалося мені моїм домом. О, Мерил, яка я щаслива! Я могла б молитися прямо зараз, і це зовсім не здалося б мені важким.

Якесь незвідане тепле відчуття наповнило серце Мерил, коли маленька худенька ручка лягла в її долоню. Можливо, це було відчуття материнства, якого вона була позбавлена. Сама його незвичність і солодкість стурбували її. Вона поспішила привести свої почуття до звичайного стану, перейшовши до навіювання моралі.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=63876216&lfm=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.